

JISUKRISTU SAN JWANDA RIKACHISHQANGUNA

(APUKALIPSIS)

¿Pitaq karqan San Jwanqa? Paymi Jisuspa dusi *apustulninmanda suqnin karqan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta Jwambaq yach'ananchiq. Kay librutaqam iskibrirqan suq ancha padisishqan tyimpupi. Chaqa chay *rrumanu gubyirnu *Sesarqam Jisuspi kriyiqkunata ancha qesachashpa, Jwanda aparqan pinitinsyaman *isla allpa Patmus shutiqman. Chay lugarpim kay librutaqa iskibrirqan.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam kay librutaqa iskibrirqan *prubinsya Asyapa syiti llaqtangunapi tandakaq kriyiq masingunaman.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jisukrustupi wakin kriyiqkunaqam ancha ñakashpa, manana munarqanllapachu sigiyta paypi kriyishpaqa. Chaymi Jisukristu Jwanman rikakushpa, nirqan: “Rikashqaykita iskibriy, noqapi kriyiqkuna yach'anambaq: Kayshinam kay munduqa rin ushyakaq, nishpa, ama shaykunanllapa”.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Niwanchiqqam: “Jisukristum rin kutimuq, paypi mana shaykuq kriyiqkunata apawananchiq, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa. Piru payta mana kasuqkunataqam rin kastigaq”, nishpa.

Apukalipsis 1.1-20 niwanchiqllapa, Jwanmi iskibrirqan Jisukristu rikachishqangunata, nishpa.

Apuk. 2.1-3.22 niwanchiq, Jisukristu syiti llaqtakunapi tandakaq kriyiq masinchiqkunata kunashqambaq.

Apuk. 4.1-11 niwanchiq, Jwan musqoykishina Dyusta syilupi aduraykaqkunata rikashqanda.

Apuk. 5.1-6.17 niwanchiq, *Dyuspa Uñan syilupi kich'apin suq *rrullushqa libruta, achka kastigukuna llushishqambaq.

Apuk. 7.1-17 niwanchiq, Dyusmi paypi kriyiqkunataqa urkungunapi suq siñalta rurashqambaq.

Apuk. 8.1-11.19 niwanchiq, syiti anjilkuna syiti trumpitakunata waqachiptinmi, mas kastigukuna shamushqambaq.

Apuk. 12.1-18 niwanchiq, *dyablum Jisukristuta wanchiyta munashqambaq.

Apuk. 13.1-18 niwanchiq, suq manchaypaq animalmi payta kasuqkunata siñalashqambaq.

Apuk. 14.1-16.21 niwanchiq, Dyuspa anjilningunam syiti kupamanda kastigukunata basyashqambaq.

Apuk. 17.1-20.15 niwanchiq, Dyusmi yumbay mana alli ruraqkunata allita jugashpa, kastigashqambaq.

Apuk. 21.1-22.21 niwanchiq, Dyusmi rin ruraq mushuq syiluta, mushuq allpata, Jisukrustupi kriyiqkunaqa kushikushpa, chaypi kawsanambaq.

**San Jwanmi iskibrirqan Jisukristu
musqoyppishina rikachishqangunata**

1 ¹Tayta Dyusmi Jisukristuta puntata nirqan: “Kayshinam das rin kumpli”, nishpa. Chaymandaqam Jisukristu anjilninda chaykunata yach'achishpa kach'amurqan, noqa *Jwanda yach'achiwanambaq. Chaymi noqapis chay yach'achiwashqanda Jisusta sirbiq masiykunata kay librupi yach'achiykani. ²Chaqa noqaqam tistigu kashpa, Tayta Dyus nishqanda, Jisukristu nishqanda, chay anjil rikachiwashqanda tukuy imata kay librupi iskibriykani.

³Chay rikashqayqam utqana rin kumpli. Chayri kay iskibrishqayta liyiqkunaqa, chay liyishqanda uyashpa kasuqkunapis ancha kushikunqallapa.

**Jwanmi iskibrirqan syiti llaqtapi
tandakaq kriyiq masingunaman**

⁴Noqa *Jwanmi chay *prubinsya Asyapi syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masiykunaman iskibriykillapa. Noqam Dyusman mañakuni, ancha kuyashushpa, tukuy imapi qamkunata yanapashunambaq, ancha kushikushpa, shumaqta kawsanaykillapa. Payqam tukuy tyimpu kawsan. Manam nunka nasirqanchu. Suq diyam kay pachaman rin kutimuq. Mañakunipismi, paypa *trunumba ñawpambi syiti *ispiritu kaqkuna tukuy imapi yanapashunambaq. ⁵Mañakunipismi Siñurninchiq Jisukristuman, qamkunata ancha yanapashunambaq. Chaqa payqam ancha allin tistigu kashpa, allip kaqtalla riman. Ancha kuyawaqninchiqmi, yawarninda ich'ashpa, yumbay uchanchiqpaq pagarakurqan, Tayta Dyus pirdunawananchiq. Chayshina wañushpaqam, yumbay wañuqkunamanda puntata kawsamurqan. Chaymi

payqa kay mundupi yumbay gubyirnu-kunata atin kamachiyta. ⁶Jisukristuqam numbrawashqa kanchiq, payshina gubyirnu-kuna, kurakuna kashpa, Tayta Dyusninda sirbinanchiqllapa. iChayri payqa tukuy tyimpu ancha alabashqa, ancha pudirniyuq kanqa! Chayshina kanqa.

⁷iUyawayllapa! iJisukristum pukutaykunapi rin shamuq! Yumbay runakuna warmikunam paytaqa rinllapa rikaq. Asta chay wanchiqkunapismi paytaqa rinllapa rikaq. Chayshina shamup-tinqam, tukuy llaqtakunapi tiyaq mana kriyiqkunaqa ancha manchashpa, rinllapa waqaq. Ari, chayshinam allipta rin kaq.

⁸Ancha pudirniyuq Dyusmi yumbay-manda mas pudirniyuq. Tukuy tyimpum kawsashqa. Kanambismi kawsaykan. Suq diyam rin shamuq. Chaymi payqa kayshina nin:

—Chay punta litra “A”shina kashpam, yumbaypa ñawpambi kani. Chay ultimu litra “Y”shina kashpam, noqaqa tukuy imamanda masta rini duraq, nishpa.

**Jwanmi musqoyppishina Jisukristuta
llipyaykaqta rikarqan**

⁹Noqa *Jwanmi Jisukristupi kriyiq masikillapa kani. Chaqa Tayta Dyuspaq, Churin Jisukristupaq yach'achikuptiyimi, qamkunashina noqapis ancha padisishqa kani. Piru qamkunashinam Tayta Dyusta mana shaykuq kasuykani. Chayraykum prisuwashpa, apawarqanllapa karsilman chay *mar yakupa ch'awpimbi isla allpa Patmus shutiqman. ¹⁰Chayshina chay karsilpi kaykaptiyimi, suq diya dumingu rikch'aykaptiyilla, Dyuspa *Santu Ispiritun noqaman shamushpa, achka layata rikachiwarqan. Puntatam iki laduyipi uyarqay suq rimaqta. Chay rimaqqam suq *kurnitashina ancha jwirtita ¹¹kayshina niwarqan:

—Noqaqam chay punta litra “A”shina kashpa, yumbaypa ñawpambi kani. Chay litra “Y” ultimupi kaqshina kashpam, noqaqa tukuy imata atini ushayta. Chayri kay tukuy ima rikashqaykita suq librupi iskibrishpa, kach'ay chay *prubinsya Asyapa kay syiti llaqtangunapi tandakaq kriyiq masikikunaman: Puntata chay Ifisu llaqtaman, chaymandaqa chay Ismirna llaqtaman, chay Pirgamuman, chay Tiyatiraman, Sardisman, Filadilfyanan, Lawdisya llaqtamambis, nishpa.

¹²⁻¹³Chayta uyashpaqam, ikiyman tikrakashpa chapakurqani yach'anaypaq: ¿Pim chayshina parlachwaykan? nishpa. Chayshina chapakushpaqam, rikarqay suq runatashina. Chay runashinaqam syiti lampara tiyanamba ch'awpimbi shayaykarqan. Chay tiyanangunaqam *urumanda karqan. Chay runashinaqam ch'akingaman kapayuq karqan. Pichunqam urumanda rurashqan wach'ukuwan watadu karqan. ¹⁴Aqchangunaqam yuraq millwashina ichu qasashina ancha yuraq karqan. Ñawingunapismi lummyaykaq ninashina karqan. ¹⁵Ch'akingunaqam *brunsi jirru urrupi chulluchidu ch'uch'idushina llipyarqan. Kanan rimaptinqam, busninqa achka yakushina ancha kunyarqan. ¹⁶Allin ladu makimbiqam syiti lusirukuna karqan. Shiminmandam lluqshirqan suq *atun kuchillu ishkanin ladu filuyushina. Qaqlambismi ancha llipyarqan, larrdusi uras रुपay ancha jwirtita llipyaqshina.

¹⁷Chayshina payta rikashpaqam, noqaqa ancha manchashpa wañushqashina ch'akingunapa ñawpambi das piratarqay. Chaymi payqa allin ladu makinda sawayman rurashpa, niwarqan:

—Amar manchaychu. Noqaqam yumbaymanda mas puntapi kashpa,

tukuy imata rurashqa kani. Ultimuy kashpapismi, mana nunka rinichu ushyakaq. ¹⁸Tukuy imatam kawsachini. Wañurqaymi piru kananqam kawsamushqa kani, tukuy tyimpu kawsanaypaq. Chaymi *wañushqakunapa lugarninda atini kirpayta ichu kich'ayta, chay wañuqkuna kawsamunambaq. ¹⁹Kay rikashqaykita, kanan pasaykaptin, manaraq pasaptimbis, iskibriy. ²⁰Kananqam munani intyindichishuyta kay allin ladu makiyipi kaq syiti lusirukunapaq, chay syiti lamparakunapa tiyananguna urumanda kaqpaqpis. Chaqa kanangamanmi pakadu kashqa. Chay syiti lusirukunapaq munan niyta chay syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninguna, nishpa. Chay syiti lamparakunapa tiyanangunaqam munan niyta chay syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkuna, nishpa.

Jwanmi puntata iskibrirqan Ifisu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

2 ¹Siñurninchiq Jisukristum noqa *Jwanda niwarqan, Ifisu llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Chay allin ladu makimbi syiti lusiruyuy syiti *urumanda rurashqan tiyanakunapa ch'awpimbi puriqqam kayshina nishungillapa: ²Noqaqam qamkuna tukuy ima rurashqaykipaq allita yach'ani. Chaqa shayku shaykum noqapaq yach'achikushqallapa kangi. Manam nimatapis yach'akungillapachu chay mana alli ruraqkunamandaqa. Ashwanmi allita mallipashqallapa kangichay apustul tukuqkunataqa. Chaymi das intyindishqallapa kangi: Paykunaqam llullakushpalla rimanllapa, nishpa. ³Noqapaq yach'achikushpa ancha padisishpapismi, mana shaykuq

kuyawashpa, kasuwashqallapa kangi.
⁴Piru noqaqam rini anyashuqllapapis. Chaqa noqapi chayraq kriyishpaqam, ancha kuyawashpa, qamkunapura allita kuyanakurqayki. Piru kananqam qamkuna manana yaqqa kuyanakungichu ni noqata ancha kuyawangichu.
⁵Chayri chay punta kuyanakushqaykipaq allita yuyashpa, ancha llakishpa, mushuqmanda kuyanakuriyllapa. Manaqam noqaqa qamkunamanda rini akrakaq, chay lamparaykitashina wanchishpa, chay tiyananda lugarnimanda ashushpa (amana noqapaq yach'achikunayki).
⁶Piru chay *Nikulaspá duktrinanda kasukuqkuna rurashqangunatam qamkuna ch'i qningillapa. Noqapismi chay rurashqangunata ch'i qnini. Chaymi chay mana baliq kusaskunata mana ruraptikillapa, atini ashlitatalla alabashuyta.
⁷Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa *Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata kay nishqanda. Chaqa *dyabluta binsiqkunataqam noqaqa rini qaraq chay kawsachikuq plantapa puqoyninda, tukuy tyimpu kawsananllapa. Chay plantaqam Taytay Dyuspa ancha shumaq wirtambi anaq syilupi tarikan”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Ismirna llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

⁸Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Ismirna llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqa Jisukristuqam yumbaymanda mas puntata kashpa, tukuy imata rurashqa kani. Ultimu kashpapis, mana nunka rinichu ushyakaq. Chaqa wañushqaymanda kawsamushpam, tukuy tyimpupaq rini kawsaq. Noqaqam kayshina niykillapa:
⁹Tukuy ima rurashqaykitam allita

yach'ani. Chaymi yach'ani: Noqapi kriyiptikillapam, qamkunata ancha qesachashushqallapa, nishpa. Yach'anipismi mana nimayuq kashqaykita. Piru noqapi kriyishpa, kushikushpaqam, tukuy imayuqshina kangillapa. Yach'anipismi wakin *isrraylinukuna qamkunapa kuntraykita ancha rimaptinllapa. (Paykunaqam yuyanllapa: Noqaykunallam Dyuspa *nasyuninqa kanillapa, nishpa.) Piru paykunaqam dyablu munashqanda ruraykanllapa.
¹⁰Chayri qamkuna yach'ashpa: Ancham rinchiqllapa padisiq, nishpapis, ama nimata manchayllapachu. Kanan dyablum wakin qamkunata rin karsilachishuq, yumbaynikillapa mallipadu kanaykillapa. Chayshina dyis diyaskunatallam ringillapa padisiq. Piru wañunayki diyakaman noqapi allita kriyiptikillapaqam, noqaqa rini kawsachishuq tukuy tyimpupaq. Chay mushuq bidaykim suq shumaq primyushinaqa rin kaq.
¹¹Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa *Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda. Chaqa *dyabluta binsiqkunataqam rini yanapaq, suq kutinda amana wañurinanllapa”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Pirgamu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹²Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Pirgamu llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqa Jisukristum chay ishkay asyintadu filuyuq *atun kuchilluyuq kani.
¹³Chaymi tukuy ima rurashqaykita allita yach'ani: *Dyablu llaqtaykipi tiyashpa ancha kamachikup-timbismi, qamkunaqa noqapi mana shaykuq kriyishpa kawsaykangillapa. Chaqa chay llaqtaykipi dyablu tiyaptimbis, chay allin tistiguy Antipas

wanchidu kaptimbismi, qamkunaqa mana shaykuq noqapilla yuyakushqallapa kangi. ¹⁴Piru chayshina alabashushpawapismi, rini anyashuqllapa. Chaqa chay Pirgamupim wakinnikikunaqa chay unay *Balamba mana baliq duktrinambi kriyiykangillapa. Chay Balanqam nasyun Muwabpa unay gubyirnun Balakta kunarqan, Dyuspi kriyiq isrraylinukunata dañachinambaq: 'Paykunatar inkitay, *amitu layakunapa ufrindan mikunata mikunanllapa. Inkitaypisri runa, warmi suqwan suqwan puñunanllapa', nishpa. (Chayshina inkitaptinmi, chay isrraylinukunaqa chay uchakunata ruraraqanllapa.)^a ¹⁵Kanan wakinnikipismi chay yach'achikuq *Nikulaspas ch'iqnishqay duktrinanda ancha munangillapa kasuyta. ¹⁶Chayri chay uchaykikunata dijashpa, mushuqmanda noqapi allipta kriyiriyllapa. Piru mana munaptikillapa kasuwaytaqam, noqaqa utqa shamushpa, chay mana baliq duktrinayukunata rini maqay shimiymanda llushiq *atun kuchilluywan. ¹⁷Chayri qamkuna rinriyukunaqa allita uyayllapa *Santu Ispirituy noqapi kriyikunata nishqanda. Chaqa dyabluta binsiqkunataqam rini qaraq Dyus kach'amushqan pakadu *manaya mikunata. Kanan paykunataqam rini qoq kadunuta suq yuraq rumisituta. Chay rumisitupiqam rini iskibriq suq mushuq shutita. Chay shutitaqam mana pipis rinchu yach'aq. Chay ch'askiqlam rin yach'aqqa", nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Tiyatira llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹⁸Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Tiyatira llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa

yach'achikuqinman kayshina iskibrinaypaq: "Noqaqam Dyuspa Churin lumyaykaq ninashina ñawiyuq kashpa, *brunsi jirru ch'uch'idu lliypaqshina ch'akiyuq kashpa, kayshina niykillapa: ¹⁹Noqaqam tukuy ima rurashqaykillapata allita yach'ani: Qamkunaqam ancha kuyanakushpa, yanapanakushpa kawsaykangillapa, nishpa. Chayshina noqapi allita yuyakushpam, noqapaq yach'achikushqa kangillapa. Padisishpawapismi agwantashpa, mana shaykuq kada diya masta noqapaq yach'achikungillapa. ²⁰Piru chayshina alabashushpam, noqaqa rini anyashuqllapa. Chaqa dijaykangillapa, suq warmi dañachikuq qamkunata yach'achishunan. Chay warmiqam nin: "Dyuspaq rimaqmi kani", nishpa. Piru manam Dyuspaqqa rimanchu. Ashwanmi noqapi kriyikunata inkitan, chay yanqa *amitu layakunapa ufrindan mikunata mikunanllapa, runa, warmi suqwan suqwan puñunanllapa. Chay unay gubyirna Jisabil dañachikuqshina kashqa. ²¹Chaymi noqaqa chay bandulira warmita ancha shuyashqa kani, arripintikashpa, amana chayshina ruranambaq. Piru payqam mana kasuwashpachu, chay uchakunata rurashpa kawsan. ²²Chaymi chay warmitaqa ancha rini kastigaq, nanaykunata qoshpa, kamambilla kanambaq. Paywan yumbay puñuqkunatapismi mana arripintikaptinqa, ancha rini padisichiq. ²³Chay warmita kasuqkunatapismi rini wanchiq. Chayshina ruraptiyimi, noqapi yumbay kriyikunaqa rinllapa yach'aq: Siñurninchiqmi yumbay runakuna, warmikuna shunqombilla yuyashqanda allita yach'an, nishpa. Chayshina tukuy imata

a 2.14 [Números 31.16]

yach'ashpam, qamkunatapis rini jushashuq, uchayukunata kastigashunaypaq, allin ruraqkunata kushichishunaypaq.

²⁴Piru wakinniki Tiyatirapi tiyaqku-naqam mana kasungillapachu chay uchayuk warmi yach'achishuqtaqa ni yach'akushqachu kangillapa *dyablu pakadu yach'achikushqandaqa. Chaymi mana niykillapachu, achka liykunata kasunaykillapa, lllashaqta apaykangimanshina. Ashwanmi kaytalla kamachiykillapa: ²⁵Noqapi kriyishqaykishina, mana shaykuq allita kriyiyllapa shamunay diyakaman. ²⁶⁻²⁷Chaqa dyabluta chayshina binsiqkunaqam noqa munashqayta mana shaykuq ruranqallapa shamunay diyakaman. Chaymi Taytay Dyus numbrawashqanshina, noqapis paykunata rini numbraq, ancha pudirniyuq awturidarkuna kashpa, achka *nasyungunapi kamachikunanllapa. Suq bara jirrumanda kaqtam paykunataqa rini qoq, yumbay kuntraqkunata binsinanllapa. Chaymi chay kuntraqkunata rinllapa maqaq, piti piti ruranangaman, pakishqa allpamanda mangatashina. ²⁸Kanan yumbay chay binsikuqtaqam rini yanapaq, chay lllipyaq yulaqachi (yuraqachi) lusirushina lllipyananllapa. ²⁹Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa, allita uyayllapa *Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Sardis llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

3 ¹Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Sardis llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqa Jisukristum Taytay Dyuspa chay syiti *ispiritungunapa kamachikuqnin kani. Chay syiti lllipyaq lusirukunatam makiypi apani.

Noqaqam tukuy ima rurashqaykita yach'ani: Chaqa achka runakuna alabashungillapa: ‘Jisukristupim allita kriyinllapa’, nishpa. Piru noqapaqam wafushqashinana kangillapa. ²Chaqa puntata allita kasuwashpaqam kawsarqaykillapa. Piru mananam kawsangillapachu unay kawsashqaykishinaqa. Chayri rikch'akashpashina, mushuqmanda allita noqapi kriyirishpa, allita kasuwayllapa. ³Noqapaq yach'akushqaykita allita yuyashpa, uchaykikunata mushuqmanda dijayllapa. Tayta Dyuspir mushuqmanda kriyirishpa, payta kasurishpa, rikch'akashqashina shuyawayllapa. Manaqam mana yuyashqaykillapa uras suq ladrushina qonqaylla shamushpa, rini kastigashuqllapa. ⁴Piru chay Sardis llaqtaykipiqam wakinnikiqa allita kasuwaykangillapa. Chaymi qamkunaqa manana uchakunata rurashpaqa, limpyu mudanayushinana kashpa, ancha balingillapa noqapaqqa. Chaymi suq diya qamkunaqa yuraq mudanakunata ch'askishpa, noqawan pulla ringillapa kawsaq. ⁵Chayshina *dyabluta yumbay binsiqkunaqam shumaq yuraq bistiduyukuna rinllapa kaq. Libruyandaqam mana rinichu burraq shutingunataqa. Chaqa chay libruyipiqaq wambraykunapa shutingunata iskibrishqa kani, tukuy tyimpu noqawan kawsananllapa. Chaymi Taytaypa ñawpambi, anjilnigunapa ñawpambi kayshina rini niq: ‘Kay runakunaqam noqapa wambraykuna’, nishpa. ⁶Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa *Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Filadilfya llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

⁷Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Filadilfya llaqtapi tandakaq kriyiq

masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqa Jisukristum ancha *santu mana nima uchayuq kashpa, alliptalla rimani. Chay unay gubyirnu *Dabidshina ancha kamachikuq kashpam, dyabluta atini binsiya, achka runata warmita noqapaq yach'achinaykillapa. Chaqa noqam llabi dwiñu kashpa, mayqan punguta atini kich'ayta, yaykunaykillapa. Chay pungutaqam mana pipis atinqachu kirpayta. Chayshinallam suq punguta kirpaptiyqa, mana pipis atinqachu kich'ayta. ⁸Tukuy ima rurashqaykillapatam allita yach'ani. Chaymi yach'ani: Mana kamachikuqkuna kashpawpismi, noqa nishqayta allita kasushqallapa kangi. Manam ñigawashqallapachu kangi. Chaymi suq pungutashina kich'ashqa kani yaykunaykillapa. Kanan manam pipis atinqachu kirpayta chay pungutaqa. ⁹Chay llaqtaykillapapim wakin *isrraylinukuna *dyablu munashqanda rurallapa. Ninllapam: ‘Noqaykunaqam Dyuspa akrashqa *nasyunnin kanillapa’, nishpa. Piru manam chayshinachu. Chaymi noqaqa chay llullakuq runakunata ñawpaykillapapi rini qonqorichiq, allita yach'ananllapa: Jisukristum paypi kriyiqkunata ancha kuyan, nishpa. ¹⁰Chaqa noqaqam qamkunata kamachishurqaq, mana shaykuq noqapi kriyinayki-llapa. Chay kamachishushqaytam allita kasuwashqallapa kangi. Chaymi qamkunata rini yanapashuq, chay ñakana tyimpupi ama padisinaykillapa. Piru chay tyimpu ch'ayamuptinqam, kay mundupi yumbay mana kriyiqkunata padisichishpa, rini mallipaq: ¿Rinllapachu kriyiq noqapi ichu mana? nishpa. ¹¹Chaqa noqaqam utqana rini shamuy. Chayri ama nimatapis shaykushpachu, allita kasuwashpa kawsay-llapa, ama ni pipis primyuykita pyirdichishunambaq. ¹²Chaqa dyabluta binsiqkunataqam noqaqa Taytay Dyuspa ladumbi tukuy tyimpupaq rini kawsachiq.

Dyusniypa adurana wasimba ancha baliq pilarningunashinam rinllapa kaq. Chaymi Dyuspa ladunmandaqa mana pipis paykunataqa atinqachu ashuchiya. Taytay Dyuspa shutinda, noqapa mushuq shutiytapis, Taytaypa llaqtamba shutindapismi paykunapi iskibrishaq. Chay llaqtanqam syilumanda kay pachaman rin shamuy. Shutinmi Mushuq Jirusalin. ¹³Chayri qamkuna rinriyuykunaqa allita uyayllapa *Santu Ispirityu noqapi kriyiqkunata nishqanda”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Lawdisya llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹⁴Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Lawdisya llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqa Jisukristum allin tistigu kashpa, allip kaqtalla rimani. Chaymi shutinipis: ‘Allip kaqla’. Taytay Dyusqam noqawanlla tukuy imata ruraraqan. ¹⁵Noqaqam qamkuna tukuy ima rurashqaykita allita yach'ani. Chaymi yach'ani: Manam tukuy shunqo kuyawashpachu kawsaykangillapa, nishpa. Chayraykum suq tibusu yakushinalla kangillapa. iManam nimatapis munanichu, chayshina tibyulla kanaykillapaqa! Mas allim kanman, chiri yakushina kashpa, ama nimatapis kuyawanaykillapa, ichu timbuykaq yakushina tukuy shunqo ancha kuyawanaykillapa. ¹⁶Piru qamkunaqam mana munangillapachu tukuy shunqo noqata kuyawaytaqa. Chaymi tibusu yakushinalla kaptikillapaqa, mana rinichu ch'askishuqllapa. Ashwanmi millanashushpa, ansyastashina rini sitakushuq. ¹⁷Chaqa qamkunaqam kayshina ningillapa: ‘Noqaqam tukuy imayuq kani. Manam nima faltawanchu. Chaymi bwina bida pasani’, nishpa. Piru qamkunaqam mana intyindingichu: Dyuspaqam noqa suq ancha padisiqshina, ancha penqakuqshina, mana nimayuqshina, sarkushina, mana

mudanayushnam kani, nishpa.

¹⁸Chayraykum ancha kunaykillapa, noqamanda ch'askinaykillapa chay lijitimu *urutashina. (Chaqa chay yach'achikushqayqam chay urushina.) Chayri noqamanda ch'askiyllapa chay yuraq mudanatashina, ama siprallashina penqakushpa kawsanaykillapa. Ch'askiyllapapisi noqamanda chay ñawi ambientashina yach'achishushqayta, allita intyindinaykillapa, amana sarkushina purinaykillapa. ¹⁹Chaqa noqaqam yumbay kuyashqayta anyashpa kastigani, mas allita kasuwashpa kawsananllapa. Chayri uchaykikunata dijashpa, tukuy shunqo Tayta Dyusta kuyashpa kawsayllapa.

²⁰Noqaqam shunqoykiman munani yaykuyta. Chaymi wasikipa pungunmandashina qayaykayki. Chayri uyawashpa dijawaptiki, shunqoykiman yaykunaypaq, rini yaykuq, pulla mikuqkunashina kushikushpa kawsananchiq. ²¹Chaymi qamkuna *dyabluta binsishpa kawsaptikiqa, noqaqa rini tiyachishuqllapa noqawan chay kamachikunay *trunuypi. Chaqa noqapismi dyabluta binsishpa, Taytay Dyuspa kamachikunan trunumbi paywan pulla tiyaykani. ²²Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa *Santu Ispirituy noqapi kriyaiqkunata nishqanda”, nishpa.

Anaq syilupi Tayta Dyusta aduranllapa

4 ¹Chaymandaqam noqa *Jwan anaq syilupi rikarqay suq kich'akashqa punguta. Chayshina rikashpaqam, uyarirqay chay jwirti klarin laya busta kayshina niwaqta:

—Lluqshimuy kayman rikachishunaypaq imam rin pasaq suq tyimpumanda, nishpa.

²Chayshina chay rimaq niwaptinmi, das Dyuspa *Santu Ispiritunwan shunqoypi unda kidarqay. Kanan anaq syilupim rikarqay suq kamachikunan

*trunuta. Chay trunupiqam suq ancha pudirniyuq tiyaykarqan. ³Paytam rikarqay ancha shumaq rumikunashina achka kulurwan llipyaykaqta. Suq laya kulurqam llipyarqan chay rumi *jaspishutiqshina. Suq layaqam llipyarqan chay rumi *kurnalina shutiqshina. Kanan chay kamachikunan trunumbi tiyaykashqamba rridurnimbim ancha llipyaq inap laya (chirapa laya) kulurniyuq karqan. Chay rumi *ismiraldashina ancha llipyarqan. ⁴Chay mas kamachikunan trunupa tukuy rridurnimbiqam karqambis 24 kamachikunan trunukuna. Chay trunukunapiqam tiyaykarqan 24 ansyanukuna. Paykunaqam ancha yuraq mudanayukuna karqanllapa. Umambiqam karqan *urumanda *kurunakuna. ⁵Kanan Dyuspa trununmandaqam rrilampagukuna shamushpa, ancha kunyashpa, ancha jwirtita lanyakurqan. Rikarqaypismi chay trunumba ñawpambi syiti michakuna miraykaqta. Chay syiti michakunaqam munan niyta: Tayta Dyuspa syiti *ispiritunguna, nishpa. ⁶Chay trunumba ñawpambiqam rikarqaypis suq *mar yaku ispijutashina. Chay mar yakuqam kristalshina ancha chuyita karqan.

Chaymandaqam rikarqaypis chay mas kamachikunan trunupa ch'usku ladungunapi ch'usku *kamachikuq kawsaqkunata. Paykunaqam ancha achka ñawiyuqkuna ñawpambi ikimbi karqan. ⁷Chay ch'usku kamachikuq kawsaqmandaqam suqninga *liyunshina karqan. Suqningam suq turushina karqan. Suqningam runa laya qaqllayuk karqan. Suqningam suq kuchaq syilupi bwilaykaqshina karqan. ⁸Kanan ch'uskundinmi kadunu sayis alayuq karqan. Chay ancha achka ñawinllapaqam alangunapa sawambi, warambi karqan. Kanan tutapnandin punchawnin-

dinmi mana shaykuq Tayta Dyusta kayshina alabaqllapa:

iYumbaymanda mas pudirniyuq
Tayta Dyus, qamqam ancha
*santu kang! Manaraq nimapis
kaptinmi, qamqa kashqana kang.
Chayshinallam kanangaman
kawsaykangi. Mushuqmandam
ringi shamuriq, nishpa.

⁹⁻¹⁰Chaqa chay trunupi tiyaqqam
tukuy tyimpu kawsan. Chaymi chay
ch'usku kamachikuq kawsaqkunaqa
kutin kutin rimashpa, payta adurashpa,
alabashpa, pagikunllapa. Chayshina
paykuna aduraykaptinqam, chay 24
ansyanukunapis qonqorikushpa urkunda
pambaman ch'ayachinllapa. Chayshina
qonqorikushpam, chay mas kamachi-
kunan trunupi tiyaqpa ñawpanman
*kurunangunata rurashpa, kayshina
ancha aduranllapa:

¹¹Tayta Dyusitu, tukuy imatam qam
rurashqa kang. Chaqa qamllam
munashqa kang, tukuy ima
kanambaqqa. Ancha kamachikuq,
ancha pudirniyuq kaptikim,
ancha balin alabashqa,
rrispitashqa kanayki, nishpa.

**Jwanmi musqoybishina Dyuspa Uñanda
rikarqan ch'askiptin suq
rrullushqa libruta**

5 ¹Noqa *Jwanmi rikarqay chay mas
kamachikunan *trunupi tiyaykaqpa
allin ladu makimbi suq *rrullushqa
libruta. Chay rrullushqa librupa
sawambi ukumbiqam iskibrishqa
karqan. Syiti siramanda *sillukuna-
wanmi alli kirpadu karqan. ²Kanan
chay rrullushqa libruta rikashpaqam,
uyarqay suq kamachikuq anjil, ancha
jwirtita kayshina niptin:

—¿Pim dirichuyuy, kay syiti silluku-
nata llikishpa, kay libruta
kich'anambaqqa? nishpa.

³⁻⁴Piru manam pipis dirichuyuyqchu
karqan, chay rrullushqa librupa
sillungunata llikishpa, kich'ashpa,
ukumbi liyinambaqqa. Chaqa anaq
syilupi kaqkunamanda, kay pachapi
kaqkunamanda, allpapa warambi
kaqkunamandapis mana ni pipis
dirichuyuyqchu karqan, chay rrullushqa
libruta kich'anambaq ni rikanambaqqa.
Chaymi noqaqa ancha waqarqan.
⁵Chayshina waqaykaptiyimi, chay
ansyanukunamanda suqñin kayshina
niwarqan:

—Amar waqaychu. Chaqa chay *atun
ayllu *Judamandam shamuykan suq
kamachikuq ancha jwirsayuy
*liyushina. Payqam chay unay
gubyirnu *Dabidpa karu willkan.
Yumbay kuntrangunatam binsishqa.
Chaymi ancha dirichuyuy chay syiti
sillunda llikishpa, chay rrullushqa
libruta kich'anambaq, nishpa.

⁶Chayshina niwaptinqam, rikarqani
suq *Uñatashina. Chay mas kamachi-
kunan trunupa, chay 24 ansyanuku-
napa, chay ch'usku *kamachikuq
kawsaqkunapa ch'awpimbim karqan.
Chay Uña wanchidushina kashpapisti,
shayarqan. Kanan payqam syiti
waqrayuy, syiti ñawiyuy karqan. Chay
syiti ñawingunaqam Tayta Dyuspa syiti
*ispiritungunapaq yach'achiwanchiq.
Chaqa Tayta Dyusmi chay syiti
ispiritungunata kach'amun, kay
mundupa tukuy lugarningunaman
rinanllapa. ⁷Chay Uñaqam chay mas
kamachikunan trunupi tiyaqman rishpa,
chay tiyaqpa allin ladu makinmanda
chay rrullushqa libruta ch'askirqan.
⁸Chaymi chay libruta ch'askiptinqa,
chay ch'usku kamachikuq kawsaqkuna,
chay 24 ansyanukunapis chay Uñapa
ñawpambi qonqorikushpa, urkungunata
pambakaman ch'ayachirqan, payta
adurananllapa. Kanan paykunaqam

kadunu *arpayuqkuna *urumanda kupayuqkuna karqanllapa. Chay kupangunapim *insinsyuta apashpa, rupachirqanllapa, mishki qonday llushinan. Chay mishki qondayqam karqan Dyuspi kriyiqkunapa urasyuninguna. ⁹Chaymi chay aduraqkuna chay Uñata alabashpa, kay mushuq imnuta kayshina kantarqanllapa:

Qamqam yawarnikita ich'ashpa, wañurqayki, uchayllapamanda pirdunawashpa, washawanayki. Chayshina wañushpam, yumbay kastakunamanda, yumbay rimaykunata rimaqkunamanda, yumbay atun ayllukunamanda, yumbay *nasyungunamanda achka runata, warmita washawashqa kangí, Taytayki Dyuspa wambranguna kanaypaqllapa. Chaymi dirichuyuq kangí, chay sillukunata llikishpa, chay rrullushqa libruta kich'anaykipaq.

¹⁰ Chaqa qamllam noqaykunata numbrawashqa kangí, kamachikuqkuna kanaypaqllapa, kurakunashina Taytayki Dyuspaq trabajanayllapa. Chaymi kay mundupi yumbay tiyaqkunata rinillapa kamachiq, nishpa.

¹¹ Chaymandaqam rikashpa, uyarqani ancha achka anjilkuna alabaykaqta. Chay anjilkunaqam Tayta Dyuspa trunumba, chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunapa, chay 24 ansyanukunapa rridurnimbi karqan. Chay anjilkunaqam ancha achka millunguna karqan.

¹² Paykunaqam ancha jwirtita nirqanllapa:

iChay wanchishqa Uñataqa ancha alabashunllapa! Chaqa payqam ancha pudirniyuq kamachikuq, tukuy imayuq, ancha yach'ayniyuq, ancha jwirsayuq.

Chaymi ancha balin, payta tukuy shunqo alabananchiqllapa, nishpa.

¹³ Kanan Tayta Dyus tukuy ima rurashqandapismi uyarqay alabaykaptinllapa. Chaqa syilupi kaqkuna, kay pachapi kaqkuna, chay *mar yakupi kaqkuna, tukuy wañushqakunapismi ancha alabashpa, kayshina nirqanllapa:

iTrunumbi tiyaq Tayta Dyusta, chay Uñatapis ancha rrispitashpa, tukuy tyimpu adurashunllapa! Chaqa paykunaqam ancha llipyaqkuna, ancha kamachikuqkuna, nishpa.

¹⁴ Chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunapismi nirqanllapa:

—iChayshina kanqa! nishpa.

Chayshina alabaptinllapaqam, chay 24 ansyanukunapis qonqorikushpa, urkunda pambakaman ch'ayachishpa, tukuy tyimpu kawsaq. Dyusta ancha adurarqanllapa.

Jwanmi rikarqan chay Uñata chay syiti sillukunamanda ch'uskuta llikiptin

6 ¹ Chaymandaqam chay *musqoypishina rikarqay chay *Uñata chay *rrullushqa librupa chay syiti sillungunamanda punta sillunda llikiptin.

Chayshina llikishpa kich'aptinmi, chay ch'usku *kamachikuq kawsaqkunamanda suqnin suq lanyaqshina ancha jwirtita rimashpa nirqan:

—iShamuy rikay! nishpa.

² Chayshina niptinmi, rikarqani suq yuraq bistyata. Chay bistryapim suq muntakuq rirqan suq armata piskashpa. Chay armanqam *arku karqan. Kanan payqam suq *kurunata ch'askishpa, kuntrangunata maqashpa, binsirqan. Chayshinam rirqan, yumbay kuntrangunata binsinambaq.

³ Chaymandaqam chay Uñata chay rrullushqa librupa suq sillundapis

llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'apinmi, uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunamanda suqnin ancha jwirtita rimaptin:

—iShamuy ʼrikay,ʼ! nishpa.

⁴Chayshina niptinmi, rikarqani suq chupika bistyay silumanda llushiy-kaqta. Chay bistyapipismi suq muntakuq rirqan. Chaytaqam Tayta Dyusqa dijarqan, kay munduman shamunambaq, yumbay nasyumbi tiyaqqunata inkitanambaq, suqwan suqwan pilyashpa wanchinakunanllapa. Chaypaqmi chay chupika bistyapi riqqa ch'askirqan suq ancha *atun kuchilluta.

⁵Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'apinqam, uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunamanda suqnin kayshina rimaptin:

—iShamuy ʼrikay,ʼ! nishpa.

Chayshina niptinmi, rikarqani suq yana bistyata. Chay bistyapipismi suq muntakuq rirqan. Payqam suq balansata makimbi aparqan. ⁶Chaymandaqam uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunapa ch'awpinmanda suq rimaq kayshina niptin:

—Dijayna ancha ambruna kanambaq. Chaymi runakunaqa suq diya trabajashqan pagunwan suq kilu trigutalla randinqa. Sibadatapismi kimsa kilustalla suq diya trabajashqan pagunwan randinqa. Piru ama dañachiychu asiytinllapata, *binunllapataqa, nishpa.

⁷Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'apinmi, uyarirqani chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunamanda suqnin niptin:

—iShamuy ʼrikay,ʼ! nishpa.

⁸Chayshina niptinmi, rikarqay suq qarwa bistyata. Chay bistyapipismi suq

muntakuq rirqan. Chay muntakuqqam shutirqan “Wañuy”. Paypa ikindaqam shamurqan wañushqakunapa lugarnimba kamachikuqnin. Chaqa Tayta Dyusmi paykunata dijarqan, kay mundupi kada 4.000 kawsaqqunamanda 1.000ta wanchinanllapa. Chaymi chayshina wañurqanllapa pilyashpa, wanchinakushpa, qeshyashpa, mallaq-nashpa, ichu kita animalkuna wanchip-tinllapa.

⁹Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'apinqa, rikarqay suq atun *pata altarpa warambi achka wañushqa kriyiq masinchiqqunapa almangunata. Paykunataqam Dyusta kuntraqquna wanchishqallapa karqan, Dyus nishqanda yach'achikuqtinllapa. ¹⁰Chay wañushqakunaqam Tayta Dyusta ancha jwirtita nirqanllapa:

—Ancha allin Tayta Dyus, qamqam ancha pudirniyuq kamachikuq kangi. Tukuy nishqaykitam kumplingi. Chaymi tapuykillapa: ¿Ima tyimpukamanmi ringi unayaq, mundupi tiyaq wanchi-washqan runakunata jushgashpa, kastiga-naykiqa? nishpa.

¹¹Chayraykum Tayta Dyusqa paykunata suqta suqta yuraq mudana-kunata qoshpa, nirqan:

—Ama llakishpachu, ashrita masta samashpa shuyayllapa, wakin kasuwaq masikikunatapis qamkunatashina wanchinangamanllapa, nishpa.

¹²Chaymandaqam chay Uñaqa suq sillu masta llikiptin, kay pacha ancha kuyyuqta rikarqay. Rupaytapismi rikarqay ancha yanayashqata mudana lututashina. Killatapismi rikarqani yawarshina chupikapaq tikrakashqata.

¹³Rikarqaypismi lusirukunata silumanda kay pachaman ishkimuy-kaqta, chay yura *iguspa puqoynin ancha jwirta wayrawan ishkiqtashina.

¹⁴Sylupismi chingarqan suq papil rrullukaykaqshina. Chaymandaqam tukuy urqqokuna, tukuy *yakupa ch'awpimbi isla allpakunapis kuyushpa lugarninmanda ashurqanllapa. ¹⁵Chaykunata rikashpam, tukuy laya runakuna ancha manchashpa, mitikashpa, pakakurqanllapa. Chaqa kay mundupa gubyirnunguna, suq kamachikuq runakuna, suldadukunapa kamachikuqninguna, rrikukuna, *randishqa kriyadukuna, mana nima patrinniuyuqkunapismi mitikashpa, mach'aykunapi ichu atun rumikunapa ch'awpimbi pakakurqanllapa. ¹⁶Paykunaqam qayach'akushpa, chay urqqokunata, chay atun rumikunata rrugarqanllapa:

—iNoqaykunapa sawayman bulakamushpa pakawayllapa, chay *trunupi tiyaq ama rikawananllapa! Chayshinar pakawayllapa, chay Uña noqaykunata ama kastigawanan. ¹⁷Chaqa chay manchaypaq Jwisyu Diyam ch'ayamushqana. Kanan *Dyuspa Uñamba kastigunmandaqam manana ni pipis atishunllapachu washakayta, nishpa.

**Dyusta kasuq isrraylinukunatam
suq anjil rin siñalao**

7 ¹Chaymandaqam chay *musqoypi-shina rikarqani ch'usku anjilkuna kay mundupa ch'usku kuchumbi shayaykaqta. Paykunaqam ch'usku ladumanda shamuy wayrakunata arkaykarqanllapa, kay pachata, yakukunata, muntikunata ama dañachinambaq. ²⁻³Chaymandaqam rikarqaypis rupay llushinan ladumanda suq anjil shamuykaqta. Chay anjilqam Tayta Dyus kawsachikuqpa sillunda apamuykarqan. Chay anjilqam chay ch'usku anjilkunata wayrata arkaykaqta ancha jwirtita nirqan:

—Amaraq dañachiychu kay pachata ni *mar yakuta ni muntikunata. Chaqa

Tayta Dyusta kasuqkunataqam manaraq siñalashqachu kanchiq urkungunapi, washadu kananllapa, nishpa.

Chaqa chay ch'usku anjilkunataqam Tayta Dyus pirmsuta qoshqa karqan, kay pachata, mar yakuta dañachinanllapa.

⁴Chaymandaqam uyarqay aykam kan Dyuspa siñalninwan kaqkunaqa. Chay isrraylinukunapa dusi *atun ayllungunamandam 144.000 siñalniyuqkuna karqan. ⁵*Judapa atun ayllunmandam 12.000 siñalniyuqkuna karqanllapa. Rrubimba atun ayllunmandam 12.000 siñalniyuqkuna karqan. Gadpa atun ayllunmandapismi 12.000 karqan.

⁶Asirpa atun ayllunmandam 12.000 karqan. Niptalipa atun ayllunmandam 12.000 karqan; Manasispa atun ayllunmandam 12.000 karqan;

⁷Simiyumba atun ayllunmandam 12.000 karqan; *Libipa atun ayllunmandam 12.000 karqan; Isakarpa atun ayllunmandam 12.000 karqan;

⁸Sabulumba atun ayllunmandam 12.000 karqan; *Jusipa atun ayllunmandam 12.000 karqan; Binjamimba atun ayllunmandapismi 12.000 karqanllapa.

**Jwanmi musqoypi-shina ancha achka
yuraq mudanayuqkunata rikarqan**

⁹Chaymandaqam ancha achka yuraq mudanayuqtapis rikarqay. Paykunataqam mana pipis atirqanchu yupayta. Chaqa yumbay *nasyungunamanda, yumbay kastakunamanda, yumbay atun ayllukunamanda, tukuy laya rimaykunapi rimaqkunamandam karqanllapa. Paykunaqam Tayta Dyuspa *trunumba ñawpambi, chay *Uñamba ñawpambi shayashpa, palmapa raprangunata makingunapi apashpa,

¹⁰ancha jwirtita kayshina kunyarqanllapa: iTayta Dyus trunumbi tiyaqmi chay Uñawan washawashqa kanchiq-llapa! nishpa.

¹¹Chayshina niykaptinllapam, yumbay chay anjilkuna shayaykarqanllapa Dyuspa trunumba rridurnimbi, chay ansyankunapa, chay ch'usku *kamachikuq kawsakunapa rridurnimbi. Kanan chay shayaykaq anjilkunaqam Dyuspa trunumba ñawpambi piratashpa, urkunllapata pachaman ch'ayachishpa, Tayta Dyusta adurashpa, ¹²kayshina nirqanllapa:

iChayshina kanqa! Chaqa Tayta Dyusqam ancha llipyaq, ancha yach'ayniyuq, ancha pudimiyuq, ancha jwirsayuq. Chayri ancha rrispitashpa, ancha pagikushpa, paytaqa alabashunllapa. Chayraykum ancha balin, payta tukuy tyimpu noqanchiqkuna alabananchiq. Chayshina kanqa, nishpa.

¹³Chayshina adurapinllapam, chay ansyankunamanda suqninga noqata tapuwarqan:

—¿Riqsingichu chay yuraq mudanayukunata? ¿Yach'angichu maymandaraq shamushqallapa? nishpa.

¹⁴Chaymi nirqan:

—Siñursitu, qam yach'angi: ¿Pikunam paykunaqa? ¿Maymandam shamushqallapa? nishpa.

Kanan chay ansyanuqam niwarqan:

—Paykunaqam suq ancha manchaypaq tyimpupi padisishpa, kaymanna shamushqallapa. Chay Uñam yawarninda ich'ashpa wañurqan, paykunata uchangunamanda pirdunanambaq, limpyu shunqoyuq kanambaqllapa. ¹⁵Chaymi paykunaqa Tayta Dyuspa adurana wasimbi trunumba ñawpambi punchawnindin tutupnindin payta aduranllapa. Kanan payqam paykunawan kashpa, ancha allita rin kwidaq. ¹⁶Chaymi paykunaqa manana nimatapis rinllapachu mallaqnaq ni yakunaq. Manam ni rupay paykunataqa rupachinqachu. ¹⁷Chaqa Dyuspa ladumbi tiyaq Uñaqam Jisukristu. Paymi paykunapa Michidurninqa rin kaq. Chaymi

ancha allita kwidashpa, paykunata rin apaq kawsachikuq yakupa ñawinman, chay mishki yakuta upyashpa, tukuy tyimpu kawsananllapa. Kanan imapaq paykuna waqaptimbismi, Tayta Dyus kikin, ñawingunata rin chakichiq, nishpa.

Jwanmi Dyuspa Uñanda rikarqan chay syiti sillunmanda ultimu silluta llikiptin

8 ¹Chaymandaqam *Dyuspa Uñanqa chay *trullushqa librupa syiti sillungunamanda ultimu sillunda llikishpa kich'arqanna. Chayshina kich'apinmi, anaq syilupi suq midya uratach'i ancha uyaritap karqanllapa. ²Chayshina uyaritap kaptinmi, noqa *Jwan rikarqay syiti anjilkunata Dyuspa ñawpambi shayaykaqta. Kanan chay anjilkunaqam kadunu suq *kurnitata ch'askirqan.

³⁻⁴Chaymandaqam suq anjilta rikarqay *urumanda kupata apamuqta. Chay anjilqam *pata altar urumanda kaqman shamushpa, shayashpa, achka *insinsyuta ch'askirqan, chay altarpí, chay kupapi rupachinambaq. Chay pata altarqam Dyuspa *trunumba ñawpambi kidan. Chaymi chay mishki qondaynin chay makimbi kaq kupamanda llushishpa, Dyuspi kriyiqkunapa mañakushqanwan taqllukashpa Tayta Dyusman ch'ayarqan. ⁵Chaymandaqam chay anjilqa chay pata altarmanda puchukunata tandashpa, chay kupanda undachishpa, syilumanda kay pachaman wichukumurqan. Chayshina wichukumuptinmi, ancha lanyakurqan. Suq laya kunyaqkunapismi karqan. Achka rrilampagupismi ancha lliwyarqan. Kay pachapismi ancha kuyurqan.

Syiti anjilkunam kurnitangunata rinllapa waqachiq

⁶Chaymandaqam chay syiti *kurnitanda apaq anjilkunaqa kamakarqan, suqpa suqpa waqachinambaq.

⁷Chay punta anjilqam waqachirqanna kurnitanda. Chayshina waqachiptinmi, kay pachaman granisu ninawan yawarwan taqlludu ishkimurqan. Chayshina ishkimuptinmi, kay pachapa kada kimsa lugarkunamanda suq lugarninda rupachirqan. Chay rupachishqa lugarkunapim yumbay muntikuna, yumbay qewakuna ruparqan.

⁸Chaymandaqam sigundu anjilpis kurnitanda waqachiptin, suq atun qaqa miraykaqshina *mar yakuman ishkimurqan. Chayshina ishkimuptinmi, chay mar yakupa kimsa partinmanda suq partin yawarpaq tikrarqan.

⁹Chaymi mar yakupa chay dañachishqa partimbi kawsaq animalkuna yumbay wañurqanllapa. Chay mar yakupa partinda pasaykaq *barkukunapismi yumbay chingarqanllapa. Chayshinam chay mar yakupi kaykaqkunamanda kada kimsamanda suqnin wañurqan.

¹⁰Chaymandaqam *tirsir anjilpis kurnitanda waqachiptin, suq lusiru ancha atun michashina mirashpa syilumanda ishkimurqan kay pachaman, rriyukunaman, yakupa ñawingunaman. Chaymi kada kimsa rriyukunamanda suq rriyuta dañachirqan. Kada kimsa yakupa ñawingunamandapis suq ñawinda dañachirqan. ¹¹Chay lusirugam shutiq Ayaq. Chayshina ayaq kashpam, chay rriyukunata, yakupa ñawingunata dañachiptin, ayaq likiduna tikrarqanllapa. Chaymi achka runakuna warmikuna yakunashpa, chay ayaq yakuta upyashpa, wañurqanllapa.

¹²Chaymandaqam *kwartu anjilpis kurnitanda waqachiptin, rupay, killa, lusirukuna kimsa partinmanda suq partin dañakarqan, amana allita achikchakunambaq. Chaymi kada punchawpa kimsa partinmanda suq partin tutallana kidarqan. Chayshina-

llam kada tutapa kimsa partinmanda suq partimbi tutayaqllana kidarqan.

¹³Chaymandaqam anaqman chapakushpa, rikarqay suq anjilta syilupa ch'awpimbi bwilaykaqta. Chaytam uyarqay ancha jwirtita kayshina niqta:

—iAy, akakawraq! Faltanraqmi kimsa anjilkuna kurnitangunata waqachinanllapa. iPaykuna waqachiptinqam, ura pachapi tiyaqkunaqa ancha rinllapa padisiq! nishpa.

9 ¹Chaymandaqam *kintu anjilpis *kurnitanda waqachiptin, rikarqay suq lusiru layata. Paymi syilumanda kay pachaman ishkimushqa karqan. Chay lusiru layataqam manchaypaq *talalamba pungumba llabinda qorqanllapa. ²Chaymandaqam chay llabi qoshqanwanqa chay talalamba pungunda kich'arqan. Chayshina kich'aptinmi, chay talalanmandaqa suq urrnumandashina ancha achka qonday lluqshishpa, syiluta, rupayta arkaptin, limpu tutayarqan. ³Chaymandaqam chay qondaymanda ancha achka atun churqap (churqa) layakuna lluqshishpa, kay pachaman shamurqanllapa. Chay atun churqa layakunaqam *atallki kurukunashina kanishpa, bininunwan runakunata ancha padisichirqan. ⁴Chay churqap layakunatam kayshina kamachirqan:

—Ama dañachiyllapachu chay pachapa qewangunata ni muntingunata ni nima laya plantangunatapis. Ashwan rishpa, kaniyllapa Dyuspa señalninda urkungunapi mana ch'askiqkunata, nishpa.

⁵Piru chay churqa layakunataqam mana دچارqanchu, runakunata warmikunata wanchinanllapaqa. Ashwanmi دچارqan, sinku killata chay churqap layakuna ancha jwirtita kaninanllapa, chay runakuna,

warmikuna nanaywan ancha padisinin-llapa. ⁶Chayshina chay atun churqa layakuna ancha kaniptinllapam, ancha padishshpa, munanqallapa wañuyta. Piru ancha munashpa wañuytapismi, mana atinqallapachu wañuytaqa.

⁷Chay churqap layakunaqam suldadukunapa bistryangunashina kamakarqan-llapa, suqkunawan pilyananllapa. Kanan umbanda sawambim *urumanda kuruna layakunata rurakuqllapa. Qaqllangu-naqam runakunapa qaqllanshina karqan. ⁸Aqchanllapaqam warmikunapa aqchanshina karqan. Kirungunaqam *liyumba kirungunashina karqan.

⁹Kanan yumbay paykunaqam chilikiyuq layakuna karqanllapa, kwirpunda washananllapa. Chay chilikingunaqam jirrumandashina karqan. Kanan bwilap-tinllapaqam, alangunaqa ancha kunyarqan, ancha achka kallpaykaq *chutana karrukuna bistryandinguna pilyanan lugarman kallpaykaqshina.

¹⁰Chay churqa layakunapa ch'upangunaqam chay *atallkikunapa (alakran kurukunapa) ch'upangunashina karqan. Chay ch'upamba puntangunawanmi atirqanllapa runakunata ancha jwirtita kaniyta bininunwan. Chayshina sinku killa tukuyta kanishpaqam, runakunataqa atiqllapa ancha nanachiyta. ¹¹Chay churqap layakunapa kamachikuqninmi chay manchaypaq talalamba kamachikuqnin karqan. Payqam *ibriyu rimaypi shutin Abadun. *Grigu rimaypim shutin Apulyun. Chay ishkay shutingunam munan niyta “Chingachikuq”, nishpa.

¹²Chayshinam chay punta kastigu ushyakarqan. Piru faltanraqmi ishkay kastigukuna kanambaq.

¹³Chaymandaqam chay *sistu anjilpis *kurnitanda waqachirqan. Chayshina waqachiptinmi, uyarqani suq runa rimaqtashina chay *urumanda kaq

*pata altarpa ch'usku *waqrashina adurnungunapa ch'awpinmanda rimaptin. Chay pata altaraqam Tayta Dyuspa ñawpambi karqan. ¹⁴Chay rimaqqam chay sistu anjil kurnitanda waqachiqa nirqan:

—Chay atun Iwfratis rriyupa manyambi ch'usku watashqa anjilkunata kach'ay, nishpa.

¹⁵Chayshina niptinqam, chay anjilqa chay ch'usku watashqa anjilkunata kach'arqanna. Chaymi rirqanllapana ancha achka runata, warmita wanchiq. Kada kimsamandam suqta wanchirqan-llapa. Chaqa Tayta Dyusmi chay anjilkunata unaymandapacha kamakashqa karqan, chay uras, chay diya, chay killa, chay wata chayshina wanchinanllapa.

¹⁶Paykunawanmi rirqan ancha achka suldadu bistryapi puriqkuna.

Paykunaqam niwarqanllapa:

—Dusyintu millun suldadu layakunam kan, nishpa.

¹⁷Chay *musqoypishinam rikarqay chay suldadukuna layata chay bistryakunata muntakushpa puriqtashina. Paykunapa pichumbiqam karqan *jirrumanda chilikikuna ninashina chupika kulurniyuq, *safiru *lipyaykaq rumishina asul kulurniyuq, *asufrihina qarwa kulurniyuq. Kanan chay bistryakunapa umangunaqam *liyumba umanshina karqanllapa. Shimingunamandaqam lluqshirqan nina, qonday, asufriwan. ¹⁸Chayshina chay bistryakunapa shimingunamanda chay nina, chay qonday, chay asufri lluqshishpaqam, kimsa plagashina ancha achka runakunata, warmikunata wanchirqanllapa. Chaqa kada kimsamandam suqta wanchirqanllapa. ¹⁹Chay bistryakunapaqam shimingunawan, ch'upangunawan atirqanllapa wanchikuyta. Chaqa ch'upangunaqam kulibra laya umayuq karqanllapa. Chaymi chay

ch'upangunapa uman layakunawan achka runata, warmita dañachirqanllapa.

²⁰Piru chay mana wañuqkunaqam chayshina padisishpapis, mana دچارقانllapachu uchangunata. Ashwanmi chayshinalla chay mana baliq kusaskunata rurashpa kawsarqanllapa. Kanan *dyablukunata adurashpa, chay urumanda, qellaymanda, *brunsimanda, rumimanda ichu qerumanda rurashqa dyuskunata *amitu layakunata adurashpam kawsarqanllapa. Piru chay rurashqa dyuskunaqam mana atinllapachu rikakuyta ni uyakuyta ni puriyta. ²¹Chayshina kaptimbismi, chay uchayuqkunaqa sigirqanllapa wanchikushpa, brujiyakushpa, suqkunawan puñushpa, suwakushpa.

**Chay musqoypishinam suq anjil suq
taksha rrullushqa librituta
Jwanda qorqan**

10 ¹Noqa *Jwanmi rikarqay suq ancha pudirniyuq anjilta syilumanda pukutaypa ukumbi urangumuykaqta. Chay anjilpa umamba sawambim suq inap (chirapa) karqan. Qaqlanqam rupayshina ancha llipyarqan. Ch'angangunaqam miraykaq qerukunashina karqan. ²Chay anjilqam suq taksha *rrullushqa librituta kich'ashqata makimbi apamurqan. Chayshina shamushpaqam, allin ladu ch'akinwan *mar yakupa sawambi sarrukurqan, ichuq ladu ch'akinwanqam allpapi sarrukurqan. ³Chayshina sarrukushpaqam, payqa atun *liyushina ancha jwirtita qayach'akushpa rimarqan. Chayshina rimaptingam, syiti lanyakuna ancha kunyashpa, rimarqanllapa. ⁴Chayshina chay syiti lanyakuna rimaptingam, noqa Jwanqa chay rimashqanda yuyarqay ishibriya. Piru chayshina yuyaptiyimi, syilumanda suq rimaq niwarqan:

—Chay syiti lanyakuna rimashqandaq ama pitapis niychu ni ishibriychu, nishpa.

⁵Chaymandaqam chay anjil mar yakupi, allpapi shayaqqa allin ladu makinda syiluman alsashpa, ⁶kayshina nirqan:

—Tayta Dyusqam tukuy tyimpu kawsan. Payqam tukuy imata rurashqa: anaq syiluta tukuy imandinda, kay pachata tukuy imandinda, *mar yakuta tukuy imandinda. Paypa shutinwan jurashpam, kay allip kaqtalla rimani: Tayta Dyusmi manana mastachu rin shuyaq, tukuy ima nishqanda kumpli-nambaqqa. ⁷Ashwanmi kay syiti anjilkunamanda ultimu anjil *kurnitanda waqachiptinqa, Tayta Dyusqa rin kumpli q paypaq *rimaqkunata ufrisishqanda. Chaqa Tayta Dyusmi paylla yuyashqanda paypaq rimaqkunata abisashqa karqan, nishpa.

⁸Chayshina chay kamachikuq anjil niptinmi, chay suq rimaqqa syilumanda noqa Jwanda kayshina niwarqan:

—Chay *mar yakupa sawambi, kay allpapi shayaq anjilman rishpa, makinmanda ch'askiy chay taksha rrullushqa libritu kich'ashqata, nishpa.

⁹Chayshina niwaptinmi, chay kamachikuq anjilman rirqay mañaq chay rrullushqa librituta. Chaymi chay anjilqa qowashpa, kayshina niwarqan:

—Kay librituta mikuy. Mikuptiqam chay myil di abijashina ancha mishki rin kaq. Piru pach'aykipiqam ancha ayaqpaq rin tikrakaq, nishpa.

¹⁰Chaymi chayshina chay anjil niwaptinqa, noqaqa chay librituta ch'askishpa mikurqay. Mikuptiyqam shimiypiqqa chay myil di abijashina ancha mishki karqan. Piru pach'aypiqam ancha ayaqpaqna tikrakarqan. ¹¹Chaymandaqam chay anjilqa niwarqan:

—Yach'achikuyri: “Kayshinam Tayta Dyus rin ruraq chay achka llaqtapi tiyaqkunawan, chay achka nasyumbi tiyaqkunawan, chay achka laya rimaykunata rimaqkunawan, chay achka gubyirukunawan”, nishpa.

Dyuspa ishkay tistigungunam kay mundupi tiyaqkunata rinllapa yach'achiq

11 ¹Chaymandaqam suq shukcha midiq baratashina qowashpa, chay rimaqqa niwarqan:

—Chay shukcha barata apashpar, riy, midiy Tayta *Dyuspa adurana wasinda, *pata altarnindapis. Chaykunata midishpaqar, Dyuspa chay adurana wasimbi payta aduraqkunata yupay. ²Piru amar midiychu chay adurana wasipa sawa patyundaqa. Chaqa Dyuspi mana kriyiq furastirukunam chay pambaman yaykushpa, rinllapa sarruq. Chaymi paykunaqa 42 killata Dyus akrashqan Jirusalin llaqtata dwiñukushpa, chaypi wapuyashpa, munashqanda rurashpa, rinllapa kamachikuq. ³Kanan noqapaq ishkay tistigungunata rini kach'aq, noqapaq yach'achikunambaq. Chayshina kach'aptiyimi, chay ishkay tistigungunaqa lutu mudanata rurakushpa, 1260 diyakunata noqapaq rinllapa yach'achikuq, nishpa.

⁴Tayta Dyusmi yumbay kay mundupi tiyaqkunapa kamachikuqninqa. Chay ishkay yach'achikuq tistigungunaqam paypa ñawpambi shayanllapa. Paykunaqam chay ishkay *ulibu plantakunashina, chay ishkay lamparakunapa tiyanangunashina.^b ⁵Chaymi Dyusta kuntraqkuna chay ishkay tistigungunata munaptinllapa maqayta, paykunapa shiminmanda ninashina llushishpa, chay kuntraqkunata rupachishpa, limpu rinllapa chingachiq.

⁶Chaqa chay ishkay tistigungunaqam Dyuspaq rimaykaptin, ancha pudirniyuq kamachikuqkuna rin kaq. Chaymi paykuna kamachikuqptin ama tamyanambaqqa, manana atinqachu tamyayta. Yakuta kamachiptin yawarparq tikrakananmi, yawarparq rin tikrakaq. Chayshinam paykunaqa tukuy laya disgrasyawan atinqallapa kastigayta kay mundupi tiyaqkunata. Munashpaqam, chay disgrasyakunawan kutin kutin atinqallapa kastigayta. ⁷Piru chay ishkay tistigunguna yach'achikushqan tyimpu ushyakaptingam, suq manchaypaq animal laya chay ancha jundu *talalanmanda llushimushpa, chay ishkay tistigungunata rin maqaq wanchinangaman. ⁸Chayshina wanchishpaqam, chay Jirusalin llaqtapa kallingunapi kwirpungunata rinllapa wichukuq. Chay llaqtapillam chay tistigungunapa Kamachikuqnin Jisukristutapis kruspi wanchishqallapa karqan. Chaymi suq kumparasyunda rurashpa, chay Jirusalimbaqlla ninllapa: “*Suduma llaqtashina” ichu “*Ijtu llaqtashina”, nishpa. ⁹Chaymandaqam kimsa diya y midyapaq achka llaqtamanda kaqkuna, achka kastamanda kaqkuna, achka laya rimaypi rimaqkunamanda kaqkuna, achka *nasyunmanda kaqkunapis rinllapa rikaq chay ishkay tistigungunapa wichukushqa kwirpungunata. Chaqa manam rinllapachu dijaq pambananllapaqa. ¹⁰Kanan kay mundupi tiyaqkunaqam ancha kushikushpa, fyistakunata rurashpa, paykunapura imangunata rinllapa rrigalanakuq, chay ishkay tistigungunata wanchishqanrayku. Chaqa chay tistigungunaqam chay disgrasyakunawan ancha padisichishqa karqan kay mundupi tiyaqkunata.

¹¹Piru chay kimsa diya y midyaman-daqam Tayta Dyusqa chay ishkay

b 11.4 [Zacarías 4.1-14]

wañushqakunata kawsachimurqan. Chaymi chay wañushqakunata kawsaq-tana rikashpaqa, yumbay chay rikaqku-naqa ancha mancharqanllapa. ¹²Chay-mandaqam chay ishkay tistigukunaqa uyarqan syilumanda suq rimaq ancha jwirtita kayshina niptin:

—Kayman shamuyllapa, nishpa.

Chayshina uyashpaqam, chay ishkay tistigukunaqa pukutaykunapa ukumbina anaq syiluman rirqanllapa, chay kuntraq-kuna rikaykaptinllapa. ¹³Chay urasllam kay pachaqa ancha jwirtita kuyurqan. Chayshina ancha kuyuptinmi, chay Jirusalimbi achka wasikuna bulakarqan-llapa. Kada dyis wasikunamandam suq wasi bulakarqan. Chayshina achka wasikuna bulakaptinmi, chay Jirusalimbi tiyaqkunamanda 7000 runa, warmi wañurqanllapa. Chaymi chay mana wañuqkunaqa ancha manchashpa, Tayta Dyus syilupi kaqta alabarqanllapa.

¹⁴Chayshinam rin ushyakaq chay ancha jwirti sigundu kastigu. Piru, iay! Dasmi rin ch'ayamuq suq manchaypaq *tirsir kastigu.

Chay syiti anjilkunamanda ultimu anjilmi kurnitanda rin waqachiq

¹⁵Chay syiti anjilkunamanda ultimu anjil *kurnitanda waqachiptinmi, achka rimaqkuna syilumanda ancha jwirtita rimarqanllapa:

Pachapi gubyirnukunaqam manana rinllapachu kamachikuq. Ashwan kay diyamandapacham Tayta *Dyusqa Akrashqan Washadur Jisukristuwan tukuy tyimpuna rin kamachikuq, nishpa.

¹⁶Chaymandaqam chay 24 ansyankunaqa Tayta Dyuspa ñawpambi, *trunun-llapamanda atarishpa, qonqorikushpa, kumurashpa, qaqlanllapata pambakaman ch'ayachishpa, Tayta Dyusta adurashpa, ¹⁷nirqanllapa:

Tayta Dyus, yumbaymanda ancha pudirniyuq kangi. Manaraq nimapis kaptinmi, qamqa kashqana kangi. Chayshinallam kanangaman kawsaykangi. Suq diyam ringi shamuriq. Chaymi kay pachapi tukuy jwirsaykiwan kamachikuptiki, ancha pagikuyki-llapa,

¹⁸Achka nasyungunapim chay mana *isrraylinu kaqkunaga qambaq ancha piñakurqanllapa. Chaymi kananqa ch'ayamushqana tyimpu, qam piñakushpa yumbay chay uchayuq wañushqakunata kastiganayki. Piru qambaq *rimaqkunata, chay adurashuq wambraykikunatam qamqa ringi qoq primyukunata, kamachikuq-kuna kaptin, ichu mana kamachi-kuqkuna kaptimbis. Piru kay mundupi wanchikuqkunataqam qamqa ringi wanchiq, nishpa.

¹⁹Chaymandaqam syilupi *Dyuspa adurana wasimba pungun kich'akarqan. Chaymi *musqoykishina rikarqani uku adurana wasimbi chay unay *tratupa Santu Kajunninda. Kanan rrilampagu-kunam ancha lliwyarqan. Lanyakunam ancha kunyarqan. Kay pachapismi ancha kuyurqan. Kanan ancha jwirtitam granisarqambis.

Jwanmi musqoykishina suq warmita suq ancha atun qotur layata rikarqan

12 ¹Noqaqam chay *musqoypi-shina suq manchaypaq siñata syilupi rikarqay. Chay siñaqam suq warmi karqan. Payqam rupayta rurakushqashina karqan. Kanan payqam killapa sawambi shayaykarqan. Umambiqam suq *kuruna dusi lusiruyuk karqan. ²Chay warmiqam qeshyanan uras kaptin, nanaywan ancha qayach'akurqan. ³Chaymandaqam

syilupi suq laya manchaypaq siñata rikarqani. Chay siñaqam suq ancha atun chupika animal *qotur laya karqan. Chay animalqam syiti umayuq, dyis waqrayuq karqan. Chay syiti umangu-naqam kurunayuqkuna karqan. ⁴Chay ancha atun animalqam ch'upanwan syilumanda ancha achka lusirukunata rrastramushpa, kay pachaman wichukumurqan. Kada kimsa lusirukunamandam suq lusiruta rrastramurqan. Chaymandaqam chay atun qotur layaqa chay qeshyanaq warmipa ñawpambi shayashpa shuyarqan, qeshyaptin wambranda das mikunambaq. ⁵Chaymandaqam chay warmiqa suq ullqo wambritunda qeshyarqan. Kanan chay wambranqam yumbay *nasyungunata ancha allita rin kamachiq jirrumanda baranwan. Chaymandaqam Tayta Dyusqa chay nasiq wambrituta ladunman kamachikunan trununman aparqan. ⁶Chayshina apaptinmi, chay warmiqa suq chuncha lugarman mitikarqan. Chaqa Tayta Dyusqam chaypi suq allin lugarta allichashqa karqan, 1.260 diyakunata chay warmita kwidashpa, qaranambaq.

⁷Chaymandaqam Dyuspa kamachikuq anjilnin Migil yanapakuq anjil masingunawan tandakashpa, syilupi ancha pilyarqanllapa chay manchaypaq atun qotur layawan, yanapakuq *dyablungunawambis. ⁸Chayshina pilyashpam, Dyuspa chay anjilningunaqa chay qotur layapa anjilningunata maqashpa, anaq syilumanda wichukurqanllapa, amana chaypi kawsananllapa. ⁹Chayshinam chay qotur layata, anjilningunatapis syilumanda kay pachaman wichukumurqan. ¿Pitaq karqan chay qotur layaqa? Payqam karqan chay unay kulibra. Payllam dyablu, Satanaspis shutin. Chay dyabluqam yumbay runata, warmita ingañashpa inkitan, uchata rurananllapa.

¹⁰Chaymandaqam uyarqay syilupi suq rimaqta, ancha jwirtita kayshina niqta:

—Kananqam Tayta Dyus paypi kriyiqkunata washashqa. Chaqa dyablu-taqam syilumandaqa wichukushqana. Unaymi chay dyabluqa punchawnindin, tutapnindin Dyuspa ñawpambi shayashpa, kriyiq masinchiqkunata akusarqan. Piru kananqam manana atinchu. Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, pay Akrashqan Washadur Jisukristuwan shumaqta rin kamachiwaqninchiq. ¹¹Chay kriyiq masinchiqkunapismi chay dyablutaqa binsishqallapana. Chaqa *Dyuspa Uñan Jisukristu wañushpa, yawarninda ich'ashpam, paykunata uchangunamanda pirdunashqa. Chaymi paykunaqa yach'ashpa: Rinllapam wanchiwaqninchiq, nishpapis, Jisukristupa yach'achikurqanllapa. ¹²Chayshina Tayta Dyus chay dyabluta syilumanda wichukushqana kaptinqam, kay syilupi tiyaqkunaqa ancha kushikushunllapa. Piru qamkuna chay allpapi, chay *mar yakupi kawsaqkunaqa ancha llakiyllapa. Chaqa chay dyabluqam chay ura allpaman wichukushqana. Kanan payqam yach'an: Dyusmi utqana rin karsilawaq infyirnupi, amana masta munashqayta ruranaypaq, nishpa. Chaymi chay dyabluqa ancha piñakushpa, utqashpa, ancha rin padisichishuqllapa.

¹³Chayshina chay manchaypaq qotur laya dyablu yach'ashpa: Kay pachaman wichukuwashqana, nishpaqam, chay qeshyashqa warmita ancha maskarqan wanchinambaq. ¹⁴Chayshina maskaykaptinmi, Tayta Dyusqa chay warmita qorqan suq atun kuchaqpa ishkey alangunata. Chaymi chay warmiqa chay alangunawan bwilashpa, chay dyablumanda mitikashpa, suq chuncha lugarman rirqan. Chay lugarpiqam

Tayta Dyus chay warmita kimsa wata y midyuta rin qaraq. [Nuta: Chay dyablullam atun qoturshina kashpa, maynimbis manchaypaq kulibrashinapis karqan.]

¹⁵Kanan chayta rikashpam, chay manchaypaq kulibra qotur laya dyabluqa shiminmanda ancha achka yakuta sitakurqan, suq rriyushina chay warmita apaptin, ch'uqashpa wañunambaq. ¹⁶Piru chayshina sitakup-tinmi, chay warmipa ikimbi kaq allpa kich'akarqan chay achka yakuta chupashpa chakichinambaq. Chayshinam chay warmitaqa washarqan. ¹⁷Chayta rikashpaqam, chay manchaypaq kulibra qotur laya dyabluqa ancha piñakurqan. Chaymi rirqan chay warmipa mirayningunawan pilyaq. Chaqa chay mirayningunaraqam Tayta Dyus kamachikushqanda, Churin Jisukristu yach'achikushqanda ancha allita kasushpa kawsanllapa. ¹⁸Kanan chay atun qotur layam ch'ayarqan *mar yakupa manyambi. _┘

Jwanmi ishkey manchaypaq animal layata rikarqan

13 ¹Noqa *Jwanmi *musqoypi-shina chay *mar yakupa manyambi shayashpa, suq laya manchaypaq animalta rikarqani, chay yakupa ukunmanda lluqshiptin. Chay manchaypaq animal layapismi syiti umayuq dyis waqrayuq karqan. Chay waqrangunaraqam *kurunayuqkuna karqanllapa. Chay umangunapiqam mana baliq shutikunata iskibrishqa karqan, Dyusta burlashpa. ²Chay rikashqay animalqam suq *tigri laya karqan. Ch'akingunaraqam *usupa ch'akingunashina karqan. Shiminqam *liyumba shiminshina karqan. Chayshina chay animal mar yakumanda lluqshiptinmi, chay atun *qotur laya *dyablu payta numbrarqan, ancha

pudirniyuq awturidar kanambaq, *trunumbi tiyashpa, rrimplasun kamachikunambaq. ³Chay tigri laya animalpa syiti umangunamanda suqninmi ancha chuqridu wañunambaqna karqan. Piru chay chuqriqam allinyashqana. Chaymi chay tigri laya animal kawsamushqata rikashpa, kay mundupi yumbay tiyaqkuna ancha ispantashpa, paytana kasushpa kawsarqanllapa. ⁴Kanan chay kasuqkunaraqam chay atun qotur layata ancha adurarqanllapa, chay tigri laya animalta numbrashqanrayku. Chay animaltapismi ancha adurashpa, kayshina nirqanllapa: —Manam pipis payshinaqa jwirsayuqchu. Manam pipis paytaqa atinchi binsiyta, nishpa.

⁵Kanan Tayta Dyusqam dijarqan, chay tigri laya animal ancha alabakashpa, Dyusta ancha kuntrashpa rimanambaq. Dijarqambismi, 42 killakunapaq yumbay runata, warmita kamachinambaq. ⁶Chayshina dijaptinmi, chay tigri layaqa Tayta Dyusta ancha kuntrashpa, musyarqan. Chayshina musyashpaqam, Tayta Dyuspa shutinda, *Dyuspa adurana wasinda, syilupi yumbay tiyaqkunatapis ancha maldisyarqan. ⁷Chayshina maldisyap-timbismi, Tayta Dyusqa dijarqan, kriyiq masinchiqkunata maqanambaq binsinangaman. Dijarqambismi yumbay kastakunata, yumbay *atun ayllukunata, yumbay laya rimaykunapi rimaqkunata, yumbay *nasyungunapi tiyaqkunata kamachinambaq. ⁸Kanan kay mundupi yaqqa yumbay tiyaqkunam chay tigri laya animalta rinllapa aduraq. Piru wakin runakuna, warmikunaraqam paytaqa mana rinllapachu aduraq. Chaqa Tayta Dyusqam manaraq kay pachata rurashpa, paykunapa shutingunata Churimba librumbi iskibrishqa karqan, tukuy tyimpu paywan

kawsananllapa. Chay Churinllam *Dyuspa Uñambis shutin. Paytaqam runakuna wanchishqallapa karqan.

⁹Chayri qamkuna yumbay rinriyuqku-naqa kay nishushqayllapata allita uyawayllapa. ¹⁰Chay karsilakuq runakunatam rinllapa karsilaq. Chay *atun kuchilluwan wanchikuqkunatam atun kuchilluwan rinllapa wanchiq. Chayri Dyuspi kriyiqkuna ancha padisishpapis, paypilla mana shaykuq yuyakushpa kawsashunllapa.

¹¹Chaymandaqam musqoypishina rikarqay suq laya manchaypaq animalta uku allpamanda llusqhiqta. Chay animal layaqam ishkay taksha waqrayuq karqan. Chay waqrangunaqam suq taksha karnirupa waqranshina karqan. Piru chay waqrayuq animalqam rimarqan suq atun *qotur laya animalshina. ¹²Chay allpamanda llusqhiq animalpismi ancha kamachikuq karqan. Chaqa chay tigri layapa rrimplasun kashpam, kay mundupi yumbay tiyaqkunata kamachirqan. Chaymi yumbayta adurachirqan chay allinyashqa chuqriyuq tigri layata. ¹³Kanan chay suq animalmi manchaypaq milagrukunata rurarqan.

Runakunapa ñawpambim ninata ishkichimurqan anaq altumanda kay allpaman. ¹⁴Kanan Tayta Dyusqam دچارqan, chay milagrukunata chay tigri laya animalpa ñawpambi rurashpa, kay mundupi tiyaqkunata ingañanambaq. Chayshina ingañashpaqam kamachirqan, suq *amitu layata rurananllapa chay tigri layapa rritratunwan, chayshina chay allinyashqa chuqriyuq animalta adurananllapa. ¹⁵Chay amitu layata ruraptinllapaqam, Dyus دچارqan, chay animal ishkay taksha waqrayuqta, chay amitu layata kawsachishpa, rimachinambaq. Kanan chay amitu laya

yumbay payta mana aduraqkunatam atirqan wanchichiyta. ¹⁶Chaymandaqam chay animal ishkay taksha waqrayuqqa kamachirqan, yumbay runata warmita allin ladu makimbi ichu urkumbi siñalanallapa: kamachikuqkunata, mana kamachikuqkunata, qellayniyuqkunata, mana nimayuqkunata, *randishqa kriyadukunata, mana kriyadu kaqkunatapis. ¹⁷Chay mana siñalniyuq kaqkunaqam mana atirqanllapachu ni randiyta ni randikuyta. Chay siñalqam karqan chay tigri laya animalpa shutinwan ichu shutimba numirunwan.

¹⁸Qamkuna kayta intyindinaykiqa yach'ayniyuqkuna kayllapa. Chay shutimba numirungunapi allita yuyashpam, atingillapa yach'ayta chay shutimba litrangunatapis. Chaqa chay animal layapa chay numirunqam suq runapa shutimbaq niwanchiqllapa. Chay numirunqam 666.

[Nuta: Grigu rimaypim litrakuna balirqan numirukunashina. Chaymi litrakunawan yuparqanllapa.]

Dyuspi 144.000 kriyiqkunaqam mushuq imnuta rinllapa kantaq

14 ¹Chaymandaqam noqa *Jwanqa *musqoypishina rikarqay Dyuspa *Uñanda *Siyun lumapa sawambi shayaykaqta. Paywanmi pulla karqan 144.000 paypi kriyiqkuna. Paykunapa urkungunapim chay Uñapa shutinda, Tayta Dyuspa shutinda iskihrishqallapa karqan. ²Chaymandaqam kay pachapi kashpa, syilupi ancha jwirtita kunyaqta uyarqay. Chay kunyaqqam achka rriyu kunyaykaqshina ichu ancha jwirti truwinushina ichu ancha achka runakuna *arpangunata waqachiykaqshina ancha jwirtita kunyarqan. ³Jisukristupi chay 144.000 kriyiqkunaqam chay ch'usku

*kamachikuq kawsaqkunapa, chay 24 ansyanukunapa ñawpambi shayashpa, suq mushuq imnuta kantarqanllapa. Chay kantashqandaqam mana pipis atirqanchu kantayta. Chaqa kay mundupi yumbay tiyaqkunamanda, chay 144.000 washadukunallam chay mushuq imnutaqa yach'arqanllapa kantayta. ⁴Yumbay chay kantaqkunam warmikunawanqa mana uchataqa rurashqallapachu karqan. Ashwanmi *Dyuspa Uñan mayman riptimbis, payta siginllapa. Chaymi kay mundupi tiyaqkunamanda paykuna washadu kashpa, puntata Dyuspa ñawpanman ch'ayarqanllapa. Chaymi paykunaqa tarpukushqanchiqmanda punta ufrinda qoshqanchiqshina karqanllapa Tayta Dyuspaq, Uñambaqpis. ⁵Chaqa paykunaqam mana yach'anllapachu llullakunata rimaytaqa. Chaymi paykunataqa mana ni pipis atinchu shimbiyta Tayta Dyuspa ñawpambiqqa.

Kimsa anjilkunam rinllapa yach'achikuq

⁶Chaymandaqam noqa *Jwanqa *musqoyqishina rikarqay suq anjilta anaq syilupa ch'awpimbi bwilaykaqta. Chay anjilqam listu karqan, Tayta *Dyuspa mana nunka ushyakaq nutisyanda yumbay *nasyungunapi tiyaqkunata, yumbay kastakunata, tukuy laya rimaypi rimaqkunata, yumbay llaqtapi tiyaqkunata yach'achinambaq. ⁷Chay anjilqam ancha jwirtita kayshina nirqan:

—Ch'ayamushqanam uras Tayta Dyus yumbayta jusganambaq. Payqam syiluta, kay pachata, *mar yakuta, pukyukunata rurashqa. Chayri payta ancha rrispitashpa, alabayllapa, nishpa.

⁸Chayshina chay anjil rimaptinmi, suq anjil shamushpa ancha jwirtita kayshina nirqan:

—iChay ancha atun *Babiluña llaqtaqam chingashqana, kay mundupi yumbay tiyaqkunata inkitashqanrayku, uchakunata ruranambaqllapa! Chaqa paykunatam uchangunawan *binuwan-shina inkitarqan, mach'ashqashina, paywan tukuy laya uchata ruranambaqllapa.

⁹Chayshina chay anjil rimaptinmi, suq *tirsir anjil shamushpa, ancha jwirtita nirqan:

—Tayta Dyusqam ancha rin piñakuq chay *tigrilaya animalta aduraqkunawan, chay animalpa rritratunda aduraqkunawan, chay animalpa siñalninda urkumbi ichu makimbi ch'askiqkunawan. ¹⁰Chaymi yumbay paykunataqa ancha jwirtita rin kastigaq ninapi chay *asufripi rupachishpa anjilningunapa ñawpambi, chay *Uñamba ñawpambipis. ¹¹Chayshinam chay ninapi tukuy tyimpu rinllapa padisiq. Qondaynimbismi mana nunka rinchu ushyakaq. Chaqa chay animal layata, chay rritratunda aduraqkunaraqam punchawnindin, tutapnindin mana samashpachu, rinllapa padisiq, chay animal layapa siñalninda ch'askishqanllaparayku. ¹²Chayri chaykunata yach'ashpa, Dyuspa wambranguna kashpa, pay kamachikushqanda allita kasushpa, Jisukristupi mana shaykuq yuyakushpa, kawsayllapa, nishpa.

¹³Chaymandaqam noqa Jwanqa uyarqay suq rimaqta syilumanda kayshina niwaptin:

—Kay nishushqaykunata iskibriy: “Tayta Dyusmi ancha rin yanapaq Jisukristupi kriyishpa wañuqkunata. Chaymi kananmandapacha anchana rinllapa kushikuq”, nishpa.

Dyuspa *Santu Ispiritumbismi niwarqan:

—Allibmi chay nishushqanqa rin kaq. Chaqa Dyusta kasushpa wañuqkunaraqam

yumbay chay ñakashqanmandaqa rinna samaq. Kanan Tayta Dyusqam mana nunka rinchu qonqaq chay tukuy ima rurashqandaqa.

Tayta Dyusmi anjilningunawan mana alli ruraqkunata rin kastigaq

¹⁴Chaymandaqam suq yuraq pukutaypa sawambi rikarqay suq runashina tiyaykaqta. Paypa umambim *urumanda kuruna karqan. Makim-biqam suq ancha allin ichuna karqan.

¹⁵Chaymandaqam suq anjil *Dyuspa adurana wasinmanda lluqshishpa, chay pukutaypa sawambi tiyaykaqta ancha jwirtita kayshina nirqan:

—Ura pachapi tiyaqkunaqam listuna syiganaykipaq. Chayri ichunaykiwan riyna paykunata kuchuq, nishpa.

¹⁶Chayshina chay anjil niptinmi, chay pukutaypa sawambi tiyaqqa chay atun ichunanwan kay pachapi tiyaqkunata syigarqan.

¹⁷Chaymandaqam *Dyuspa adurana wasin anaq syilupi kaqmanda suq anjil lluqshirqan. Chay anjilpismi ancha allin ichunata apamurqan. ¹⁸Chaymandaqam chay *pata altarmanda suq anjil shamurqan. Chay anjilqam ninata kwidaq karqan. Payqam chay ichunayuq anjilta ancha jwirtita nirqan:

—Qambisri chay allin ichunaykiwan ura pachapi tiyaqkunata syigay. Chaqa *ubaspa puqoyninshinam listuna kuchunayki.

¹⁹Chayshina chay anjil niptinmi, chay suq anjilpis atun ichunanwan kay pachapi tiyaqkunata ubaspa puqoynindashina kuchurqan. Chayshina paykunata kuchushpaqam, wichurqan suq atun pusuman, chaypi ubaspa yakundashina yawarninda qapinambaq. Chay kumparasyunmi munan niyta: Tayta Dyusmi chay uchayuqkunawan piñakushpa, ancha jwirtita rin kastigaq,

nishpa. ²⁰Chay atun pusuqam chay llaqtapa sawambi karqan. Kanan chay uchayuqkunata chay pusupi qapishpashina kastigaptinllapaqam, yawarninllapaqa 300 kilumitruka kurrirqan. Chaqa bistyapa shiminmi altukaman ch'ayarqan.

Dyuspa syiti anjilningunam syiti disgrasyakunawan rinllapa kastigakuq

15 ¹Noqa *Jwanmi chay *musqoy-pishina anaq syilupi suq ancha manchaypaq siñata rikarqay. Chaqa syiti anjilkuna syilupi kaqkunam yumbay uchayuqkunata syiti disgrasyakunawan listu karqanllapa kastiganambaq. Chayshina kastigashpaqam, Tayta Dyusqa manana mastaqa rinchu piñakuq chay uchayuqkunawanqa.

²Chaymandaqam suq pambapi rikarqay suq yakuyuq ispijutashina ninawan taqluduta llipaykaqtashina. Chay llipaykaq pambapa manyambiqam achka runakuna, warmikuna shayaykarqanllapa. Tayta Dyusmi paykunata *arpakunata qoshqa karqan. Chaqa paykunaqam mana adurashqallapachu karqan chay *tigri laya animalta ni chay animalpa rritratunda. Manam ni ch'askishqallapachu karqan chay animalpa siñalninda ni numirunda.

³Chay arpayuqkunaqam Dyusta sirbiq *Muysispa immunda, *Dyuspa Uñamba immunda kantashpa, kayshina alabarqanllapa:

iAncha pudirniyuq Taytitu Dyus, tukuy ima rurashqaykim ancha manchaypaq, ancha shumaqkuna! Qamqam ancha allin kashpa, allip kaqtalla rimangi. Kanan yumbay nasyumbi tiyaqkunapa ancha allin kamachikuqninmi kangi.

⁴Chaymi yumbay runakuna, warmikuna ancha rripita-shushpa, rinllapa alabashuq.

Chaqa qamllam ancha allin mana nima uchayuqchu kangi. Chaymi ancha allita rurashqaykita rikashpa, yumbay nasyumbi tiyaqkuna shamushpa, rinllapa adurashuq, nishpa.

⁵Chaymandaqam rikarqay anaq syilupi Tayta Dyuspa *karpamanda adurana wasimba *Ancha Santisimu Kwartun kich'akashqata. ⁶Chay kwartumandaqam chay syiti kastigakuq anjilkuna lluqshirqanllapa. Paykunaqam ancha lliypaykaq yuraq mudanayuc karqanllapa. Kanan pichunllapapiqam *urumanda kaq wach'ukuta rurakushqallapa karqan. ⁷Chaymandaqam chay ch'usku *kamachikuq kawsaqkunamanda suqnin chay syiti anjilkunata suqta suqta qorqan urumanda kaq kupakunata. Chaqa Tayta Dyus tukuy tyimpu kawsaqmi uchayuqkunawan piñakushpa, chay kupakunata syiti ancha jwirti kastigukunawan undachishqa karqan. ⁸Chaymandaqam Tayta Dyus ancha lliypaytin, ancha pudirniyuq kaptin, chay *adurana wasin qondaywan undarqan. Chaymi mana pipis atirqanchu yaykuyta chay Ancha Santisimu Kwartumanqa, chay syiti anjilkuna chay syiti kastigukunata ushyanangaman.

Chay syiti anjilkunam kupakunamanda kastigukunata rinllapa ich'aq

16 ¹Chaymandaqam chay *musqoykishina suq rimaqta uyarqay, *Dyuspa adurana wasinmanda chay syiti kastigakuq anjilkunata jwirtita niptin:

—Riyllapa, chay kupakunapi kaqta ura pachaman ich'aq. Chaqa chaykunawanmi Tayta Dyus chay uchayuqkunata ancha rin kastigaq, nishpa.

²Chayshina niptinmi, chay syiti anjilkunamanda punta anjilqa

kupanmanda Tayta Dyuspa kastigunda ich'arqan kay pachaman. Chayshina ich'apinmi, chay *tigri laya animalpa siñalninda ch'askiqkunapa kwirpumbi chuqrikuna rikakurqan. Chaqa paykunaqam chay animal layapa rritratunda adurashqallapa karqan. Chaymi ancha padisirqanllapa.

³Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda sigundu anjil kupanmanda suq kastiguta ich'arqan *mar yakupa sawanman. Chayshina ich'apinmi, chay mar yakuqa wañushqapa yawarninshina tikrakarqan. Chaymi yumbay animal chay yakupi kawsaqkunaqa limpu wañurqanllapa.

⁴Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda *tirsir anjilqa kupanmanda suq kastiguta ich'arqan rriyukunaman, pukyukunaman. Chayshina ich'apinmi, yumbay mishki yakukuna yawar layapaq tikrakarqan. ⁵Chayshina kastigapinmi, uyarqay suq anjil yakukunata kwidaqta kayshina Tayta Dyusta niptin:

—Tayta Dyusitu, qamllam ancha allin, mana nima uchayuqchu kangi. Manam nunka nasishpachu, tukuy tyimpupaq kawsangi. Chay uchayuqkunata kastigashpam, ancha allin justisyata rurashqa kangi. ⁶Chaqa chay uchayuqkunamanda qamba wambraykikunapa yawarninda ich'ashpa, qambaq *rimaqkunapa yawarninda ich'ashpa, wanchirqanllapa. Chaymi kananqa chay wanchikuqkunata chay yaku yawarpaq tikrashqaykita upyachishqa kangi. Chayshina kastigashpaqam, ancha allin justisyata rurashqa kangi, nishpa.

⁷Chayshina chay anjil niptinmi, uyarqay chay *pata altarmanda suq rimaq kayshina niqta:

—iAriri, ancha pudirniyuq Taytitu Dyusitu! Chay ancha uchayuqkunata chayshina kastigashpaqam, ancha allin justisyata rurashqa kangi, nishpa.

⁸Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda *kwartu anjilqa kupanmanda suq kastiguta ich'arqan rupaypa sawanman. Chayshina ich'apinmi, rupayqa ancha jwirtita rupayashpa, chay uchayuqkunata ancha rupachirqan. ⁹Chayshina ancha rupachiptimbismi, paykunaqa mana munarqanllapachu uchangunata dijayta. Tayta Dyustaqam mana nimatapis munarqanllapachu alabayta. Ashwanmi chay disgrasyakunawan kastigashqanrayku, Dyusta masta maldisyarqanllapa.

¹⁰Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda *kintu anjilqa kupanmanda kastiguta ich'arqan chay tigri laya animal tiyaykashqanman. Chayshina ich'apinmi, chay animalta aduraqkunapa *nasyunningunapi limpu tutayarqan. Chaymi chay animalta aduraqkunapa chay nanaykunawan ancha padisishpa, qallungunata kanirqanllapa. ¹¹Chayshina ancha padisishpapismi, uchangunata mana nimatapis dijarqanllapachu. Ashwanmi mana allikunata rurashpa, Tayta Dyusta ancha maldisyarqanllapa, chay nanaykunawan, puqrukunawambis kastigashqanrayku.

¹²Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda *sistu anjilqa kupanmanda kastiguta ich'arqan chay ancha atun rriyu Iwfratispa sawanman. Chayshina ich'apinmi, chay atun rriyuqa limpu chakirqan, chay achka gubyirrukuna suldadungunawan rupay lluqshimunan ladumanda shamushpa, chay rriyuta das pasanallapa.

¹³Chaymandaqam rikarqay chay atun chupika *qotur layapa shiminmanda suq sapu laya *dyablu lluqshiptyn. Chay tigri laya animalpa shiminmandapismi suq sapu laya dyablu lluqshirqan. Chay ishkay waqrayuq animalpa shiminmandapismi suq sapu laya dyablu

lluqshirqan. Chay waqrayuq animalmi *Dyuspaq rimaq tukuqpis karqan.

¹⁴Chay kimsa sapu laya dyablukunaqam manchaypaq milagrukunata rurarqanllapa. Kanan rirqanllapam yumbay nasyungunaman, gubyirnungunata tukuy suldadundinda tandaq, jwisyu diyapi Tayta Dyus ancha pudirniyuqwan pilyananllapa.

¹⁵Chayshina rikashpaqam, uyarqay Jisukristuta, kayshina niqta:

—Allita uyawayllapa. Mana pipis yuyashqan uraspim suq ladrushina qonqaylla rini shamuriq. Chaymi kwidakashpa, allita rurashpa shuyawashpaqa, ringillapa kushikuq. Piru chay mana kasuwaqkunaqam mana mudanayuqshina rinllapa penqakuq. Chaqa yumbaypa ñawpambim siprallashina kashpa, ancha rinllapa penqakuq, nishpa.

¹⁶Chaymandaqam chay kimsa dyablukuna kay pachapa yumbay gubyirnungunata tukuy suldadundinda suq lugarpitandarqanllapa. Chay lugarqam *ibriyu rimaypi Armajidun shutin.

¹⁷Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda chay ultimu anjilqa anaq altumandapacha kupanmanda ultimu kastiguta wayraman ich'arqan. Chayshina ich'apinmi, uyarqay suq rimaqta Dyuspa adurana wasimba *trununmanda ancha jwirtita kayshina niptyn:

—Kaywanmi yumbay kastigukunata rinina ushayaq, nishpa.

¹⁸Chayshina niptynmi, ancha achka rilampagukuna llipyarqan. Lanyakunapismi ancha kunyarqan. Kanan kay pachapismi ancha kuyurqan. Runakuna kay pachapi kashqanmandapacham mana nunka chayshinaqa kuyushqachu karqan. ¹⁹Chayshina kay pacha ancha jwirtita kuyuptinqam, chay atun llaqta *Babiluña kimsa lugarpaq partikashpa,

ancha dañakarqan. Kay pachapa yumbay atun llaqtangunapi wasikunam bulakarqanllapa. Chaqa Tayta Dyusqam chay Babiluña llaqtapi tiyaqkunapa uchangunataqa mana qonqarqanchu. Chaymi ancha piñakushpa, paykunataqa ancha kastigarqan. ²⁰Chayshina kay pacha ancha kuyuptinmi, *mar *yakupa ch'awpimbi isla allpakuna kaq limpu chingarqan. Qaqakunapismi bulakashpa, limpu chingarqanllapa. ²¹Kanan syilumandam runakunapa, warmikunapa sawanman ancha atun manchaypaq granisukuna ishkimurqan. Chay granisukunaqam asta 40 kilus lllasharqan. Chayshina Tayta Dyus ancha jwirtita kastigashqanraykum, chay uchayukunapaq payta ancha maldisyarqanllapa.

Suq llaqtam ancha uchayuyq bandulira warmishina rin kaq

17 ¹Chay syiti anjilkunapa kupangunamanda kastigukunata ich'ashpa ushyashpaqam, suqnin shamushpa, noqa *Jwanda kayshina niwarqan:

—Shamuy kayman rikachishunaqpaq suq ancha bandulira warmita. Chay warmiqam munan niyta suq atun llaqtapaq. Chay llaqtapaq achka rriyukunapa manyangunapi kidan. Piru Tayta Dyusqam chay llaqtapi tiyaqkunata ancha rin kastigaq. ²Chaqa chay llaqtapi tiyaqkunapaq suq bandulira warmishina inkitashpa, animachishqallapa kay mundupa gubyirnungunata, paykunawan tukuy laya uchakunata rurananllapa mach'ashqa runakunashina, nishpa.

³Chaymandaqam Dyuspa *Santu Ispiritun masta rikachiwarqan. Chaymi chay *musqoykishina chay anjil suq chuncha lugarman apawaptin, rikarqay suq warmita suq chupika animal layapi

muntakushqata. Chay animal layaqam syiti umayuq, dyis waqrayuq karqan. Kanan tukuy kwirpumbim Tayta Dyusta musyanan shutikuna iskibridu karqan. ⁴Chay bandulira warmim mudakushqa karqan suq mudana muraduwan chupikata. Allichakashqam karqambis *uruwan, ch'aniyuq *llipyaykaq rumikunawan, ch'aniyuq *perlakunawan. Makimbiqam karqan suq kupa urumanda kaq. Chay kupandaqam millanaypaq kusaskunawan undachishqa karqan. Chay millanaypaq kusaskunapaq munan niyta, chay warmim achka runayuq kashqa. Ancha fiyu uchakunatam rurashqa, nishpa.

⁵Chay warmipa urkumbiqam suq shuti mana intyindiypaq karqan. Chay shutingam kayshina munan niyta: “Noqaqam chay ancha kamachikuq *Babiluña llaqta kani. Chaqa yumbay bandulirakunapa, yumbay ucha ruraqkunapa mamanshinam kani”, nishpa. ⁶Chaymandaqam noqaqa allita rikashpa yach'arqay: Chay warmiqam Dyuspi kriyiqkunata ch'iqnishpa wanchishqa karqan, paykuna Jisukristupaq yach'achikushqanrayku, nishpa. Chaqa chayshina yawarninda ich'ashpa wanchishpaqam, ancha kushikurqan suq mach'ashqa warmishina. Chaymi noqaqa ancha ispantashqata kidarqay. ⁷Chaymi chay anjilqa tapuwarqan:

—¿Imaraykutaq ancha ispantashqa kangi? Noqam rini nishuq, pim chay warmiqa, imam munan niyta chay warmita apaq syiti umayuq dyis waqrayuq animalqa, nishpa. ⁸Chay *tigri laya animalqam unay tyimpupi kawsarqan. Piru chaymandaqam manana kawsarqanchu. Piru suq diya kawsamushpa, manaraq tukuy tyimpupaq chingashpa chay manchaypaq *talalanmanda suq tyimpupaq rin llushimuq. Chaymi

Dyuspi mana kriyiqkunaqa chay animalta rikashpa, ancha ispantashpa, payta rinllapa aduraq. Chaqa Dyuspa librumbiqam paykunapa shutingunaqa mana iskibriduchu karqan kay munduta rurashqan diyamandapacha.

⁹Allita yuyayllapa, kaykunatapis intyindinaykipaq. Chay manchaypaq animalpa syiti umangunaqam munan niyta chay atun llaqtapa syiti lumanguna. Chaqa chay bandulira warmishina llaqtaraqam chay syiti lumakunapi kidan. ¹⁰Kanan chay kikin syiti umangunallam munan niyta syiti gubyirrukunapis. Chay syiti gubyirnumandaqam sinkuqa suqnin suqnin kamachikushpa, wañushqana. Kananqam kamachikuykan yaqqa chay ultimu gubyirruna. Chaymandaqam chay ultimu gubyirnuqa suq tyimpitupaqlana rin kamachikuqqa. ¹¹Chaymandaqam chay warmita apaq chupika animalqa kawsamushpa, suq *uktabu gubyirnu rin kaq. Piru payqam manaraq chay punta bwilta wañushpaqa, chay syiti gubyirrukunamanda suqnin karqan. Chayshina chay chupika animal laya ultimu gubyirnu kamachikuykashpam rin chingaq.

¹²Chay chupika animalpa dyis waqranguna rikashqaykiqam munan niyta dyis gubyirrukuna. Paykunaqam manaraq kamachikunllapachu. Piru suq diyam chay dyis gubyirrukunaqa chay chupika animal layawan pulla suq tyimpitupaqla rinllapa kamachikuq. ¹³Chay dyis gubyirrukunaqam suq yuyayniyuqlla kashpa, tukuy imapi chay chupika animal layata kasushpa, ¹⁴*Dyuspa Uñanwan rinllapa pilyaq. Piru chay Uñaqam yumbay kamachikuqkunapa kamachikuqnin, yumbay gubyirrukunapa gubyirrun. Chaymi payqa chay chupika animal layata, chay dyis gubyirrukunata rin binsiq. Kanan

chay Uñawan kaqkunataqam Tayta Dyus kikin akrashpa qayarqan. Chaymi mana shaykuq chay Uñata kasunllapa.

¹⁵Chay anjilqam niwarqambis:

—Chay bandulira warmi laya llaqtaraqam rikarqayki achka rriyukunapa manyangunapi kaqta, ¿manachu? Chay achka rriyukunaqam munan niyta ancha achka llaqtakuna, achka kastakuna, achka *nasyumbi tiyaqkuna, kadunu rimaynimbi rimaqkuna. ¹⁶Chay chupika animal laya chay dyis gubyirrukunawan chay bandulira warmi laya llaqtata rinllapa ch'i qniq. Chaymi chay llaqtapi tiyaqkunata maqashpa, wanchishpa, tukuy imangunata qoch'ishpa, wasingunata rupachishpa, aychanda mikushpa, tullundallana rinllapa dijaq. ¹⁷Chaqa Tayta Dyusmi pay munashqanda chay dyis gubyirrukunata rin yuyachiq. Chaymi paykunaqa suq yuyayniyuqlla kashpa, chay chupika animal layatalla kasushpa, tukuy imapi rinllapa yanapaq. Chayshinam rinllapa ruraq Tayta Dyus nishqanda kumplinangaman. ¹⁸Kanan chay rikashqayki bandulira warmiqam munan niyta chay atun llaqta. Chaqa chay llaqtapa gubyirrunmi kay mundupa yumbay gubyirrukunata kamachin, nishpa.

Chay Babiluña llaqtaraqam rin chingaq

18 ¹Tukuy chaykunata uyashpaqam, noqa *Jwan suq ancha pudirniyuq anjilta rikarqani syilumanda shamuykaqta. Payqam ancha llipyashpa, yumbay kay pachata ancha achikcharqan. ²Kanan payqam ancha jwirtita kayshina nirqan:

—iChay atun llaqta *Babiluñaqam chingashqana! iRikay, bulakashqanam! Kanan chay llaqtapiqam tukuy laya *dyablukuna yaykushpa tiyaykan. Achka ch'i qnishqa millanaypaq

pishqokunapismi chaypi tiyaykanllapa. ³Chaqa chay Babiluñapi tiyaqkunaqam kwirpunguna munashqandalla rurashpa kawsarqanllapa. Chaymi limpuna chingashqa. Chaqa paykunaqam yumbay *nasyumbi tiyaqkunata inkitarqanllapa, uchakunata rurananllapa. Suq bandulira warmishinam chay nasyungunapa yumbay gubyirununda inkitarqanllapa, mach'ashqa runakunashina tukuy laya uchata ruranambaqllapa. Kay mundupi randikuqkunapismi chay Babiluñapi tiyaqkunata tukuy ima munashqangunata randichishpa, achka qellayta ganaqllapa.

⁴Chaymandaqam uyarqani suq rimaqta, syilumanda kayshina niptin: —Qamkuna wambraykunaqa, chay Babiluña llaqtamanda lluqshiyllapa, ama uchata ruranaykillapa paykunashina. Chaqa manam munanichu qamkunatapis kastigashuytaqa. ⁵Chaqa chay llaqtapi tiyaqkuna ancha uchata ruraptinllapam, chay uchangunapa ancha achkayashpa syilukamanna ch'ayashqashina. Chaymi Tayta Dyusqa manana masta agwantashpachu, paykunataqa ancha rin kastigaq. ⁶Chay llaqtapi tiyaqkunaqam suqkunata ancha padisichishqa. Chayri chay padisichishqan kaqmandaqa ashwan ishkay tantu masta paykunataqa kastigayllapa. ⁷Chaqa chay Babiluñapi tiyaqkunaqam tukuy ima munashqanda rurashpa, randishpa, ancha alabakashpa, kayshina ninllapa: “Kaypim ancha kamachikuq gubyirunashina tiyaykanillapa. Chaqa manam nimapipis suq pubri biyudashinaqa kanillapachu. Chaymi mana nunka rinillapachu llakiq suq biyudashinaqa”, nishpa. Chayri chayshina ancha alabakaptinllapa, ancha llakichishpa, padisichiylapa chay Babiluñapi tiyaqkunataqa. ⁸Chaqa Tayta Dyusllam

ancha pudirniyuq gubyirnuqa. Chaymi chay Babiluñapi yumbay tiyaqkunata qonqaylla suq diyapilla rin kastigaq plagakunawan, qeshyaykunawan, ambrunakunawan, wafuykunawan. Chaymandaqam chay atun llaqtata rupachishpa, limpu rin chingachiq.

⁹Chayshina chay rimaq niptinmi, chay Babiluña llaqtaqa ancha rupashpa rin qondaq. Chaymi kay mundupa achka nasyunningunapa gubyirnunguna chayta rikashpa, ancha llakishpa, kunyalla rinllapa waqaq. Chaqa chay gubyirnuqunaqam chay llaqtapi tiyaqkunawan ancha uchata rurashpa, bwina bidata pasashqallapa karqan.

¹⁰Chaymi chay Babiluña rupashpa, qondaptinqa, chay gubyirnuqunaqam chay kastiguta ancha manchashpa, karupilla shayashpa, rinllapa niq:

—¡Ay! ¡Akakáw! Chay kamachikuq babiluñanukunam ancha padisiykanllapa. Chaqa suq rratupillam qonqaylla kastigunqa ch'ayamushqa, nishpa.

¹¹Kay mundupi randikuqkunapismi chayta rikashpaqa, ancha llakishpa rinllapa waqaq, manana ni pipis kaptin chay achka kusasningunata randinanllapa. ¹²Chaqa chay atun llaqtapi tiyaqkunaqam randishqallapa karqan *uruta, qellayta, ch'aniryuq *llipyaykaq rumikunata, *perlas rumikunata, allin linu traputa, sida traputa, chupika trapukunata, muradu trapukunata, *mishki mutkina qerukunata. Randiqllapapismi *ilifantipa atun kirungunamanda tukuy ima rurashqangunata, ch'aniryuq qerukunamanda, *brunsi-manda, jirrumanda, chay shumaq marmul rumimanda rurashqangunatapis. ¹³Randiqllapapismi kanilata, mikuna mishkichaqkunata, *insinsyuta, *mirrata, ancha mishki mutkina asiytikunata, *binuta, asiytita, triguta, trigumanda mas allin ñutu mach'kata,

wakakunata, wishakunata, bistyakunata, *chutana karrukunata. Runakunata, warmikunatapismi randiqllapa, paykunapaq trabajananllapa. ¹⁴Kanan chay randikuqkunaqam chay rupaykaq llaqtapaqqa rinllapa niq:

—Chay llaqtapiqam manana kanchu chay ancha ch'aniyuq kusaskunaqa. Chaqa tukuy chay llipyaykaq kusasnin-gunaqam tukuy tyimpupaqna chingashqa, nishpa.

¹⁵Chay randikuqkunaqam chay atun llaqtapi tiyaqkunata randichishpaqa, ancha achka qellayta ganashqallapa karqan. Chaymi rikashpa chay llaqta rupaykaptinqa, manchashpa, karupilla kidashpa, ancha llakishpa, waqashpa ¹⁶kayshina rinllapa niq:

—iAy! iAkakáw! Chay atun llaqtqaqam rupaykanna. Waqpi tiyaqkunaqam ch'aniyuq linu trapumanda mudanayukuna karqanllapa. Chay ch'aniyuq chupika ichu muradu mudanangunatam rurakurqanllapa. Paykunaqam allichakarqan uruwan, ch'aniyuq *llipyaykaq rumikunawan, perlas rumikunawan. ¹⁷iPiru kananqam tukuy chay ch'aniyuq kusasningunaqa suq urapilla ushyakarqan! nishpa.

Chayshina rupaptinmi, *yakupi puriq barkukunapa yumbay kamachikuqnin, tukuy yanapakuqninwan, chay pasajirungunawan, barkukunapi yumbay trabajaqkunapis chay rupaykaq llaqtata rikashpa, karupillana kidarqanllapa. ¹⁸Chaymandaqam chay atun llaqta rupashpa qondaptinqa, rikashpa, qayach'akushpa, kayshina nirqanllapa:

—Manam ni suq llaqta chay ancha baliq ancha atun llaqtashinaqa kashqachu.

¹⁹Chayshina nishpa, ancha llakishpam, umanllapaman allpata ruraraqanllapa. Chaymandaqam ancha waqashpa, qayach'akushpa, ancha jwirtita nirqanllapa:

—iAy! iAkakáw! Chay ancha baliq atun llaqtqaqam rupashqana. Noqaykuna yakupi puriq barkuyuqkunam tukuy laya kusaskunata chay llaqtapiqa randikushpa, ancha qellayniyuqkuna kidarqayllapa. iPiru kananqam chay atun llaqtqa suq urapilla tukuy imandin chingashqana! nishpa.

²⁰Piru qamkuna syilupi tiyaqkunaqa ancha kushikuyllapa chay llaqta rupashqanrayku. Qamkuna *apustulkuna, *Dyuspaq rimaqkuna, Dyuspa yumbay wambranguna kushikuyllapa. Chaqa Tayta Dyusqam allin justisyata rurashpa, paykunataqa kastigashqana, qamkunata ancha qesachashushqanrayku.

²¹Chaymandaqam suq ancha pudirniyuq anjilqa suq mulinu laya atun rumita piskashpa, chay *mar yakuman wichukushpa, kayshina nirqan:

—Chay atun wichukushqay rumitashinam Tayta Dyusqa chay atun Babiluña llaqtata das rin chingachiq. Chayshina chingachiptinmi, manana ni pipis nunka rikanqanachu. ²²Mananam ni pipis chay llaqtapa kallingunapiqa ni *arpakunata ni flawtakunata ni *kurnitakunata waqachinqachu. Kanan mananam nima laya trabajaqkuna kanqanachu. Manana ni pipis uyanqanachu kutakushpa kunyachiptinllapa rumitaqa. ²³Chay llaqtamanda randikuqkunam yumbay randikuqkuna-manda mas kamachikuq, mas qellayniyuqkuna karqanllapa. Kay mundupi yumbay tiyaqkunatam bruiyashpa, ingañarqanllapa. Chaymi chay llaqtapiqam manana ni suq micha achikchakunqachu ni suq kasamyintu kanqachu. Mananam nunka rinllapachu uyaq kasamyintupi kushikuqkunataqa.

²⁴Chaqa chay Babiluñapi tiyaqkunaqam *Dyuspaq achka rimaqkunata, paypi suq kriyiqkunatapis wanchirqan-

llapa. Chayshinam kay mundupi tukuy maypi suqkunatapis wanchirqanllapa. (Chaymi Tayta Dyusqa chay llaqtapi tiyaqkunata qonqaylla rin chingachiq.)

19¹⁻²Chaymandaqam noqa *Jwan uyarqay ancha achka rimaqkunata syilupi jwirtita Tayta Dyusta kayshina alabaptinllapa:

iBiba Tayta Dyusninchiq! Payqam allip kaqta yach'ashpa, chay *Babiluña llaqtapi tiyaqkunata ancha allita jusgashpa, kastigashqa. Chaqa paykunaqam bandulira warmishina ancha achka runakunata, warmikunata animachishqallapa, uchakunata rurashpa, kawsananllapa. Tayta Dyusta kasuqkunatapismi wanchishqallapa. Chayraykum Tayta Dyus chay wanchikuqkunataq ancha kastigashqa. iChayri payta ancha alabashunllapa! Chaqa paymi yumbay uchanchiq-manda washawashqa kanchiq. iPaymi ancha llipyayq, ancha kamachikuq pudirniyuq kashpa, tukuy imata atin rurayta! nishpa.

³Chaymandaqam mushuqmanda nirirqanllapa:

—iTayta Dyusta alabashunllapa! Chaqa chay llaqtata rupachiptinqam, tukuy tyimpu rin miraq. Qondayninqam mana nunka rinchu ushyakaq, nishpa.

⁴Chayshina alabaptinllapam, chay 24 ansyankuna chay ch'usku *kamachikuq kawsaqkunawan qonqorikushpa, urkunda pambakaman ch'ayachirqanllapa. Kanan Tayta Dyus *trunumbi tiyaykaqtam adurashpa, kayshina alabarqanllapa:

—iBiba! iTayta Dyusta alabashunllapa! iChayshina kanqa! nishpa.

⁵Chayshina alabaptinllapam, Dyuspa trununmanda suq rimaqta uyarqay, kayshina niptin:

iAriri! iTayta Dyusta yumbay kasuqkunaqa paytalla alabashunllapa! Kamachikuqkuna kashpa, mana kamachikuqkuna kashpapis, payta ancha rrispishpa, alabashunllapa, nishpa.

Dyuspa Uñanmi rin kasaraq

⁶Chaymandaqam *musqoypishina uyarqay ancha achka rimaqtashina. Paykunaqam achka paqchakunashina ichu ancha jwirti lanyakunashina kunyashpa nirqanllapa:

iBiba Tayta Dyus! Payqam ancha pudirniyuq Siñurninchiq kashpa, tukuy ima kaqta kamachiykanna.

⁷Chayri ancha kushikushpa, payta alabashunllapa. Chaqa *Dyuspa Uñamba kasaranan diyam ch'ayamushqana. Paypa nubyanmi ancha shumaqta mudakushqana chay kasamyintu diyambaq.

⁸Chaqa Tayta Dyusqam chay nubyata pirmsuta qorqan, ancha finu linu trapumanda limpyu llipyaykaq yuraq mudanata rurakunambaq.

Chay ancha shumaq mudananqam munan niyta: Jisukristupi kriyiqkunam ancha shumaqta kawsashqallapa, nishpa.

⁹Chaymandaqam chay anjilqa niwarqan:

—Kaykunata iskibriy: “Chay Uñapa kasamyintu fyistanman kumbidashqakunaqam ancha kushikunqallapa”, nishpa.

Chaymandaqam kayshinapis niwarqan:

—Kikin Tayta Dyusmi chay nishushqayta allipta willashungi.

¹⁰Chayshina chay anjil niwaptinmi, noqaqa paypa ñawpambi qonqorikurqay aduranaypaq. Piru payqam niwarqan:

—Amar adurawaychu. Chaqa noqapismi qamshina Dyusta kasuni. Manchu qamqa Dyusta kasuq masikikunawan mana shaykuq rurangillapa Jisukristu nishushqanda. Chayshinallam noqapis kasuni. Chayri Dyustalla aduray, nishpa.

Chaqa Jisukristu yach'achikushqanmi ancha animachiwanchiq, paypaq *rimaqkunashina Dyus nishqanda yach'achikunanchiq.

Jwanmi musqoypishina rikarqan suq yuraq bistyapi muntakushqata

¹¹Chaymandaqam rikarqaypis anaq syiluta kich'akashqata. Kanan waqpim rikarqani suq yuraq bistyapi muntakushpa shamuykaqta. Payqam shutiq Ancha Kumplidur. Shutiqpismi Allipta Rimaq. Chaqa payqam ancha justu kashpa, Dyusta kuntraqkunata allita jusgashpa, paykunawan pilyan. ¹²Kanan paypa ñawingunaqam nina miraykaqshina llipyarqan. Umambiqam achka kurunakuna karqan. Shutinmi pay kikimbi iskibridu karqan. Piru manam pipis yach'arqanchu: Imam munan niyta chay shutinqa, nishpa. Payllam yach'arqanqa. ¹³Kanan mudananqam ancha yawar likidu karqan, (noqanchiqkunapaq wañushqanrayku). Paymi shutirqan: Tayta Dyuspa Rimaynin. ¹⁴Chay Rimaynimba ikindam Dyuspa ancha achka suldadunguna yuraq bistyakunapi rirqanllapa. Paykunaqam ancha finu limpyu yuraq linumanda mudanayukuna karqanllapa. ¹⁵Chay kamachikuqpa shiminmandam llusqhirqan suq ancha filudu *atun kuchillu, chaywan yumbay *nasyungunapi tiyaqkunata chuqrishpa kastiganambaq. Kanan yumbaymanda mas pudirniyuq kashpam, chay nasyungunapi kamachishpa, ancha rin rrispita-chiq suq bara jirrumandashina kaqwan.

Piñakushpa, Tayta Dyusta ch'iqniqkunatam rin sarruq chay *ubaspa puqoyinda ch'akinwan sarrushpa qapiqshina. ¹⁶Kanan chay kamachikuqpa sawa mudanambi ch'angambipismi kay shutinqa iskibridu karqan: “Yumbay gubyirnukunapa gubyirnunmi. Yumbay kamachikuqkunapa kamachikuqninmi”, nishpa.

¹⁷Chaymandaqam rikarqay suq anjil rupaypa sawambi shayaykaqta. Chay anjilqam anaqpi bwilaq pishqokunata ancha jwirtita qayarqan:

—Shamuyllapa suq fyistapishina ancha achka aychata mikunaykillapa. (Chaqa Tayta Dyusmi yumbay payta kuntraqkunata rinna wanchiq.) ¹⁸Chayri shamuyllapa achka laya runakunapa aychanda mikunaykillapa: gubyirnukunapa, kamachikuq suldadukunapa, jwirsayuq pilyaqkunapa, bistyakunapa, chay bistyakunata purichiqkunapa aychanda mikunaykillapa. Shamuyllapar *randishqa kriyadukunapa, mana kriyadu kaqkunapa, kamachikuqkunapa, mana kamachikuqkunapa aychanda mikunaykillapa, nishpa.

¹⁹Chaymandaqam rikarqay chay manchaypaq *tigri laya animal kay mundupa gubyirnungunata tukuy suldadundinda tandaptin. Paykunaqam rirqan pilyaq chay yuraq bistyapi muntakushqawan, suldadungunawan. ²⁰Piru pilyashpaqam, chay yuraq bistyapi muntakushqa binsishpa, prisurqan chay manchaypaq tigri layata, *Dyuspaq chay rimaq tukuqtapis. Chaqa chay rimaq tukuqunam chay tigri layapa ñawpambi milagrukunata rurashpa, achka runata, warmita ingañashqa karqan, chay tigri layapa siñalninda ch'askinanllapa, rritratunda adurananllapa. Chaymi chay yuraq bistyapi muntakushqaq chay tigri layata, Dyuspaq chay rimaq tukuqnindinda

prisushpa, kawsaykaqtalla wichukurqan *asufriwan lumyaykaq ninaman.

²¹Chaymandaqam chay yuraq bistyapi muntakushqaqa shiminmanda chay lluqshiq *atun kuchillunwan yumbay chay gubyirnukunata tukuy suldadundinda wanchirqan. Chaypinam tukuy chay aycha mikuq pishqokunaqa paykunapa aychanda mikushpa undarqanllapa.

Jisukristum kay pachapi mil watakunata rin kamachikuq

20 ¹Chaymandaqam chay *musqoykishina suq anjilta rikarqay, syilumanda shamuykaqa. Payqam atun *talalamba llabinda, ancha atun kadinata piskakushpa shamurqan. ²Chaymandaqam chay anjilqa chay atun manchaypaq *qotur layata piskarqan. Chay qotur layallam chay unay uchata rurachikuq kulibrapis karqan. Payllam *dyablu, Satanaspis shutin. Kanan chay anjilqam chay dyabluta piskashpa, mil watakunapaq chay atun kadinawan watarqan. ³Chayshina watashpaqam, chay manchaypaq talalanman wichukurqan. Chayshina wichukushpaqam, chay talalanda llabishpa, suq atun *silluwan sillarqan, chay dyablu ama lluqshinambaq. Chaymi chay dyabluqa mil watakunata mana atinqachu ingañayta kay pachapi tiyaqkunataqa. Piru chay mil watakuna pasaptingam, chay dyabluqa chay manchaypaq talalanmanda lluqshishpa, rin ingañariq runakunata, warmikunata suq tyimpitupaq.

⁴Chaymandaqam rikarqay *trunukunata. Chay trunukunapiqam kamachikuqkuna tiyaykarqanllapa. Chaqa Tayta Dyusmi paykunataqa numbrashqa karqan, suqkunata jusgananllapa. Rikarqanipis achka wañushqakunapa

almangunata. Paykunaqam manaraq wañushpaqa, Tayta Dyus nishqanda, Churin *Jisukristupa shumaq nutisyanda allita yach'achikurqanllapa. Chaqa paykunaqam mana ni chay *tigrilaya animalta ni rrratunda adurarqanllapachu. Munapinllapa siñalayta urkunllapapi makinllapapi chay animal layapa siñalninwambismi, paykunaqa mana dijakarqanllapachu siñalanambaqqa. Chaymi chay animal layata aduraqkunaqa chay kriyiq masinchiqkunapa umangunata pitishpa, wanchirqanllapa. Piru Tayta Dyusqam chay wanchishqa kriyiq masinchiqkunata kawsachimurqan, chay mil watakunapaq Jisukristuwan pulla kamachikunanllapa. ⁵Chaqa Tayta Dyusqam manaraq ni pita kawsachimushpa, puntata chay wanchishqa kriyiq masinchiqkunata rin kawsachimuq. Chaymandaqam chay mil watakuna pasaptingam, chay suq wañushqakunatapis rin kawsachimuq. ⁶Chay punta kawsamuqkunaqam ancha kushikunqanllapa. Chaqa Tayta Dyusmi paykunataqa akrashqa, paypaqlla kashpa, amana nunka wañurinanllapa. Ashwanmi paykunataqa rin numbraq, paypa, Churin Jisukristupa kuranguna kanambaqllapa. Chaymi paykunaqa Jisukristupa pullan mil watakunata rinllapa kamachikuq.

⁷Chay mil watakuna pasaptingam, Dyuspa suq anjilnin chay manchaypaq llabishqa talalanda rin kich'aq. ⁸Kanan chay dyabluqam chay talalanmanda lluqshishpa, kay munduman kutimushpa, yumbay *nasyungunapi achka runata, warmita rin ingañaq. Chaymi paykunaqa rinllapa tandakaq chay nasyun Gugpi tiyaqkunawan, Magugpi tiyaqkunawambis. Dyabluqam yumbay paykunata ingañashpa, rin tандаq ancha achka suldadukunata,

Dyuswan pilyananllapa. Aqoshina kaptinmi, mana pipis atinqachu yupayta. ⁹Chayshina tandakashpaqam, chay ancha achka suldadukuna kay mundupa tukuy ladungunamanda rinllapa shamuy, Dyusta kasuqkunapa lugarninda, Dyus kuyashqan llaqtanda kurrallananllapa. Piru Tayta Dyusqam syilumanda ninata kach'amushpa, yumbay paykunata rin rupachiq. ¹⁰Chaymandaqam chay ingañakuq dyabluta rin wichukuq chay *asufriwan miraykaq ninaman. Chay ninapim punchawnindin tutapnindin tukuy tyimpu rin padisiq chay tigri laya animalwan, *Dyuspaq chay rimaq tukuqwan.

Dyusqam atun yuraq trunupi tiyashpa, runakunata warmikunata rin jusgaq

¹¹Chaykunata rikashpaqam, suq atun yuraq *trunuta rikarqay. Chay trunupiqam Dyus tiyaykarqan. Kanan kay pacha syiluwanni paypa ñawpan-manda limpuna ushyakarqan. Mananam ni ashrita kidarqanchu. ¹²⁻¹³Chayman-da-qam rikarqay yumbay wañushqa kamachikuqkunata, mana kamachikuq-kunata Dyuspa yuraq trunumba ñawpambi shayaykaqta. Chaqa Tayta Dyusqam wakin paykunataqa *mar yakupa ukunmanda tandashqa karqan. Wakin paykunataqam *wañushqaku-napa lugarnimanda tandashqa karqan. Chay lugar Dyus kashqambiqam librukunapis karqan. (Chay librukuna-piqam, Tayta Dyus iskibrishqa karqan runakuna, warmikuna tukuy ima rurashqangunata.) Chay librukunatam kich'arqan liyinambaq. Chaymandaqam suq laya librutapis kich'arqan liyinambaq. (Chay librupiqam Tayta Dyus iskibrishqa karqan paypi yumbay kriyiqkunapa shutingunata, paywan pulla tukuy tyimpupaq kawsananllapa.)

Chay libruqam “Kawsaqkunapa Librun” shutin. Chaymi chay punta librukunata liyishpa, Tayta Dyusqa chay runaku-nata, warmikunata jusgarqan tukuy ima rurashqangunapaq. ¹⁴⁻¹⁵Chaymandaqam wañushqakunapa lugarninda chay miraykaq ninaman wichukurqan. Wañuytapismi chayman wichukurqan chinganambaq. Kanan runakunapa ichu warmikunapa shutingunata mana tariptin chay kawsaqkunapa librumbiqam, paykunatapis wichukurqan chay miraykaq ninaman. Chayshina chay ninaman wichukup-tinqam, ultimu wañuy rin kaq.

Mushuq syilu mushuq pacham rin kaq

21 ¹Chay *musqoypishinam mushuq syiluta, mushuq pachata rikarqay. Chaqa kay rikashqan-chiq syiluwana pachaqam chingashqana karqan. *Mar yakupismi chingashqana karqan. ²Chaymandaqam noqa Jwan rikarqay Tayta Dyuspa ñawpanmanda suq mushuq *santu Jirusalin llaqta syilumanda shamuykaqta. Chay mushuq Jirusalinqam ancha shumaq allichadu karqan, suq china nubyunwan kasaranambaq shumaqta mudakushqa-shina. ³Kanan uyarqanim syilumanda-pacha ancha jwirtita kayshina rimaptin: —Kananmandapacham Tayta Dyusqa kay shumaq llaqtapi runakunawan, warmikunawan rin kawsaq, paykunapa Dyusnin kanambaq. Chaqa paykunaqam paypa wambranguna. Chaymi Tayta Dyusqa, tukuy tyimpu paykunapa pullan rin kawsaq. ⁴Chaymi Tayta Dyus kikin paykunapa ñawingunata pichashpa, rin chakichiq, amana masta waqananllapa. Chaqa chay mushuq llaqtapi tiyaqkunaqam manana rinllapachu wañuq. Manam ni rinllapachu malaganayaq. Manam ni rinllapachu padisiq. Chaqa kay

pachaqam tukuy mana baliq imandin limpu rin chingaq, nishpa.

⁵Chaymandaqam Tayta Dyus kamachikunan *trunumbi tiyashpa, kayshina nirqan:

—Noqaqam tukuy imata mushuqtana rini ruraq, mushuqkunana kanambaq, nishpa.

Chaymandaqam niwarqambis:

—Allip kaqkunatallam niyki. Chayri kay nishushqayta iskibriy, suqkunapis kriyinanllapa.

⁶Chaymandaqam Tayta Dyusqa niriwarqan:

—Tukuy ima yuyashqaytam rurashqana kani. Chaqa chay punta litra “A” yumbay litrakunata qallariqshinam noqa tukuy imata qallarishqa kani. Chay yumbay litrakuna chay litra “Y”wan ushayaqshinam noqapis tukuy imata rini ushyaq. Chaymi noqaqa yakunaqkunata kawsachikuq yakuyta dibaldilla qoshaq, noqawan tukuy tyimpu kawsananllapa. ⁷Chayshinallam *dyabluta yumbay binsiqkunataqa kay shumaq primyuta rini qoq. Chaqa noqaqam paykunapa Dyusnin rini kaq. Paykunaqam wambraykuna rinllapa kaq. ⁸Piru rinim wichukuq chay *asufriwan miraykaq ninaman yumbay kay laya uchayuqkunata: suqkunata manchashpa mana noqata kasuwaqkunata, noqapi mana munaq kriyiqkunata, ancha fiyu uchata ruraqkunata, wanchikuqkunata, mana rrispitun kaqkunawan puñuqkunata, brujukunata, *amitu layakunata aduraqkunata, llullakuqkunata. Chayshina chay ninaman wichukuptyiqam, chay uchayuqkuna-paqaqqa ultimu wañuyuna rin kaq, nishpa.

Mushuq Jirusalinmi kayshina rin kaq

⁹Chaymandaqam rikarqay suq anjilta. Payqam chay syiti kupayuy anjilkunamanda suqnin karqan. Chaqa

paykunaqam chay syiti kupangunapi chay syiti ultimu kastigukunata apamushqallapa karqan. Chay anjilmi noqaman shamushpa, niwarqan:

—Shamuy kayman *Dyuspa Uñamba nubyaanda rikachishunaqpaq, nishpa.

¹⁰Dyuspa *Santu Ispiritun yumbay chaykunata musqoypishina rikachiwap-tinmi, chay anjilqa suq atun altu qaqaman apawarqan. Chay qaqaman-daqam rikachiwarqan Tayta Dyuspa santu mushuq Jirusalin llaqtanda, syilumanda Dyuspa ñawpanmanda shamuykaqta. ¹¹Chay mushuq Jirusalinmi Tayta Dyuspa llipyayninwan ancha llipyarqan. Chaymi suq ancha shumaq *jaspi *llypyaykaq rumishina ichu ancha shumaq basu kristalshina karqan. ¹²Kanan chay llaqtapa rridurnimbim karqan suq ancha atun, ancha altu muralla. Chay murallaqam dusi punguyuy karqan. Suq kwidakuq anjilmi kada pungupi shayaykarqan. Kada pungum suq shutiyuy karqan. Chay shutingunaqam *isrraylinukunapa chay dusi *atun ayllupa shutinguna karqan. ¹³Chay pungukunamanda kimsaqam karqan rupay lluqshinan ladupi. Kimsaqam karqan rupay seqanan ladupi. Kimsaqam karqan ñawpa ladupi. Kimsaqam karqan iki ladupi. ¹⁴Chay atun murallamba simyintunqam dusi ancha atun rumikunawan karqan. Kada rumipim Dyuspa Uñamba dusi *apustulningunapa suq shutin iskibridu karqan.

¹⁵Chay anjil noqawan parlaqqam apaykarqan suq *urumanda barata. Chay baraqam suq mitrushina karqan. Chaytaqam aparqan midinambaq chay llaqtata, pungungunata, rridurnimbi kaq murallanda. ¹⁶Chay llaqtaqam largundin, anchundin altundin suq tamañulla karqan. Chaymandaqam chay anjil midishpaqa, kada ladunda tarirqan

2.200 kilumitrustru. ¹⁷Chaymandaqam chay anjilqa runakunapa mididanwan chay murallata midishpaqa, anchundaqa tarirqan 64 mitrustru. [Nuta: Manam allitachu yach'anchiq: ¿Altundachu ichu anchunda chayshinaqa midirqan? nishpaqa.]

¹⁸Chay llaqtapa murallanqam *jaspi llipyaq rumimanda ruradu karqan. Piru chay kikin llaqtaqam llijitimu urumanda ruradu karqan. Chaymi ancha llipyarqan ancha limpyu basushina. ¹⁹Chay murallamba simyintumba chay dusi ancha atun rumingunatam kada rumita suq laya suq laya llipyaq rumikunawan shumaqyachishqa karqanllapa. Chay punta atun rumitaqam chay jaspi shutiq llipyaq rumikunawan shumaqyachishqa karqan. Chay *sigundu atun rumitaqam shumaqyachidu karqan chay *safiru llipyaq rumiwan. Chay *tirsir atun rumitaqam chay *agata llipyaq rumiwan. Chay *kwartu atun rumitaqam chay *ismiralda llipyaq rumiwan. ²⁰Chay *kintu atun rumitaqam chay *unisi llipyaq rumiwan. Chay *sistu atun rumitaqam chay *kurnalina llipyaq rumiwan. Chay *siptimu atun rumitaqam chay *krisulitu llipyaq rumiwan. Chay *uktabu atun rumitaqam chay *birilu llipyaq rumiwan. Chay *nubinu atun rumitaqam chay *tupasyu llipyaq rumiwan. Chay *disimu atun rumitaqam chay *krisuprasa llipyaq rumiwan. Chay *disimu primiru rumipa ladumbi kaqtaqam shumaqyachidu karqan chay *jasintu llipyaq rumiwan. Chay ultimu atun rumitaqam shumaqyachidu karqan chay *amatista llipyaq rumiwan. ²¹Kanan chay llaqtapa dusi pungungunaqam kada pungu suq atun ch'aniyuq *perla rumimanda karqan. Kallingunataqam rurashqallapa karqan llijitimu urumanda. Chaymi ancha limpyu basushina llipyarqan.

²²Chay mushuq Jirusalin llaqtapiqam *Dyuspa adurana wasinqa mana

kanqachu. Chaqa chay llaqtapi tiyaqkunaqam Tayta Dyus ancha pudirmiyuqta chay Uñandapis tarinqallapa chay llaqtapa tukuy partingunapi, chaypi paykunata adurananllapa. ²³Kanan chay mushuq llaqtapiqam rupaywan killaqa manana rinchu kaq achikchakunanga. Chaqa Tayta Dyus kikinmi llipyashpa, maski rupaymanda rin achikchakuq. Chay Uñambismi chay llaqtapiqa rin achikchakuq suq ancha allin michashina. ²⁴Chaymi washadukuna yumbay *nasyungunamanda shamushpa, chay mushuq Jirusalimba achikninwan rinllapa puriq. Kay mundupa gubyirnungunapismi ancha ch'aniyuq kusasningunata apamushpa, Dyusta qoshpa, payta rinllapa aduraq. ²⁵Kanan chay mushuq llaqtapiqam chay pungungunataqa manana nunka rinllapachu kirpaq. Chaqa chay llaqtapiqam manana rinchu kaq tutaqa. ²⁶Kanan yumbay nasyungunamandam apamunqallapa ancha ch'aniyuq kusasningunata, Tayta Dyusta qoshpa, payta adurananllapa. ²⁷Piru chay llaqtamanqam mana rinchu yaykuq millanaypaq kusaskunaqa. Chaqa manam yaykunqallapachu ni uchayuqkuna ni llullakuqkuna. Ashwanmi yaykunqallapaqa chay Uñapa librumbi shutinguna iskibrishqakunalla, paywan tukuy tyimpu kawsananllapa.

22 ¹Chaymandaqam *musqoykishina chay anjilqa suq ancha limpyu rriyuta chuya kawsachikuq yakuta rikachiwarqan. Chay yakuqam basushina llipyaykaq, llushiykarqan Tayta Dyuspa, *Uñamba *trununmanta. ²Chayshina chay yaku llushishpaqam, chay llaqtapa ancha anchu kallimba ch'awpinda kurrirqan. Chay rriyupa kada ladu manyambim suq kawsachikuq planta wiñarqan. Kada killam puqorqan. Chaymi kada wata dusi bwiltasta puqorqan. Kanan chay

kawsachikuq plantapa raprangunaqam yumbay *nasyungunamanda qeshyaqkunata kach'akachirqa. ³Chay mushuq Jirusalin llaqtapim Tayta Dyuspa, Uñamba kamachikunan trunun rin kaq. Chaymi uchayuqkunaqa chay llaqtamanqa mana rinllapachu yaykuq. Ashwanmi Tayta Dyusta, Uñanda kasuqkunalla chay llaqtapi rinllapa aduraq. ⁴Kanan Tayta Dyuspa qaqllandam rinllapa rikaq. Paypa shutimbismi urkungunapi iskibrishqa rin kaq. ⁵Kanan chay mushuq Jirusalimbiquam manana nunka rinchu tutayaq. Chaymi chay llaqtapi tiyaqkunaqa manana munanqallapachu ni michata ni rupayta. Chaqa kikin Tayta Dyusmi ancha llipyashpa, chay llaqtataqa rin achikchaq. Kanan chay llaqtapi kawsaqkunaqam Dyuswan gubyirrukunashina tukuy tyimpu rinllapa kamachikuq.

Jisukristum dasna kayshina rin shamuriq

⁶Chaymandaqam musqoybishina chay anjilqa kayshina niwarqan:

—Yumbay kay uyashqaykitam atingi kriyiyta, ancha allip kaqkunalla kashqarayku. Chaqa pudirmiyuq Tayta Dyusmi *Santu Ispiritunwan paypaq *rimaqkunata yanapashqa, pay nishqanda yach'achikunanllapa. Kanan pay kikinllam noqatapis kach'amuwashqa, payta kasuqkunata yach'achinaypaq: “Kay nishushqaykunam utqana rin pasaq”, nishpa.

⁷Chaymandaqam Jisukristuqa musqoybishina niwarqan:

—iNoqaqam utqana rini shamuriq! iChayri kay librupi nishqayta kasuqkunata ancha kushikunqallapa! nishpa.

⁸Noqa *Jwanmi kaykunata uyarqay, rikarqay. Chaymi chay rikachiwaq anjilpa ñawpambi qonqorikurqay, payta aduranaypaq. ⁹Piru chay anjilqam kayshina niwarqan:

—Noqataqar ama adurawaychu. Chaqa noqapismi Tayta Dyusta sirbiq

masiki kani. Dyuspaq rimaq masikikunashina, kay Santu Libruta kasuqkunashinam noqapis kani. Chayri Dyustalla adurayqa, nishpa.

¹⁰Chaymandaqam chay anjilqa niwarqan:

—Kay librupi iskibrishqaykitam Tayta Dyusqa utqana rin kumpli. Chayri chay iskibrishqaykita ama nimatapis pakashpachu, allita yach'achikuy. ¹¹Piru chay malukuna, chay uchakunata ruraqkunaqam paykuna munashqandalla rurashpa kawsanqallapa. Piru Dyusta kasuqkuna, uchata mana ruraqkunaqam allitalla rurashpa, kawsanqallapa.

¹²Chaymandaqam Jisukristu kayshina niwarqan:

—Noqaqam utqana rini shamuriq, shumaq primyukunata apamushpa, yumbay runata, warmita jusganaypaq: ¿Allitachu rurashqallapa ichu mana? nishpa. Chayshina jusgashpaqam, pagunllapata rini qoq. ¹³Chaqa chay punta litra “A” yumbay litrakunata qallariqshinam noqapis tukuy imata qallarishqa kani. Chay ultimu litra “Y” shinam noqapis tukuy imamanda masta rini duraq.

¹⁴Chayri Jisukristupi yuyakuqkuna, uchangunamanda pirdunadu kashpa, mudananllapata taqshashqashina kashpa, ancha kushikunqallapa. Chaqa paykunaqam atinqallapa yaykuyta chay mushuq Jirusalimba pungungunata, chay kawsachikuq plantapa puqoyninda mikunanllapa. ¹⁵Piru chay uchayuqkuna, chay brujukuna, chay mana rrispitun kaqkunawan puñuqkuna, chay wanchikuqkuna, chay *amitu layakunata aduraqkuna, chay llullakuqkunaqam chay shumaq llaqtamanqa mana atinqallapachu yaykuytaqa.

¹⁶Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Noqa Jisukristum chay anjilniyta kach'amushqa kani, tukuy kay

nishqayta qamkuna noqapi kriyiqkunata yach'achishunan. Chaqa noqaqam chay unay kamachikuq gubyirnu *Dabidpa karu willkan kani. Chay ancha llipyay yulaqachi (yuraqachi) lusirushinapismi kani, nishpa.

¹⁷Chayshina niptinmi, Dyuspa *Santu Ispiritunqa Jisukristupa nubyanwan kayshina Jisukristutaqa ninllapa:

—Shamuyna, nishpa. [*Nuta: Jisuspa nubyanqam yumbay paypi allipta yuyakuqkuna.*]

Kay libruta uyaqkunapisri Jisukristutaqa ninqallapa:

—Shamuyna, nishpa.

Chayri qamkuna Tayta Dyuspi yuyakuyta munaqkunaqa, yakuta munaqkunashina shamuyllapa, kay kawsachikuq yakuta dibaldilla upyanaykillapa.

¹⁸Chaymi kay librupi Dyus nishqanda uyaqkuna kay iskibrish-

qaytalla yach'achikunqallapa, ama ni masyachishpachu ni minusyachishpachu. Chaqa imatapis yapaptikiqam, Tayta Dyusqa kay librupi iskibrishqay kastigukunata rin yapaq, mas kastigadu kanaykillapa. ¹⁹Chayshinallam kay librupi Dyus nishqanda iskibrishqayta wakinda burraptikiqa, Tayta Dyusqa rin burraq shutikita chay kawsaqkunapa librunmanda, ama yaykunayki chay mushuq *santu Jirusalin llaqtaman.

²⁰Siñurninchiq Jisukristum kay librupi iskibrishqayshina niwashqallapa kanchiq:

—Utqanam rini shamuy, nishpa.

Chayshina niptinmi, noqapis nini: ¡Ariri! ¡Chayshinalla kanqa! ¡Utqanar shamuy, Siñur Jisukristu! nishpa.

²¹Siñurninchiq Jisukristur tukuy imapi qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa.